

Könens komparativa fördelar i revisionsprocessen

Författare:
Annika Duggal Sharma
Sandra Schischke

Handledare:
Sven-Olof Collin

Förord

Denna kandidatuppsats är skriven vid Högskolan i Kristianstad under höstterminen 2007. Syftet med uppsatsen har varit att undersöka om manliga och kvinnliga egenskaper har betydelse i revisionsprocessen. För att kunna genomföra studien krävdes att vår teori testades genom en empirisk undersökning. Dessutom utförde vi en referensundersökning bland våra bekanta, samt expertintervjuer med två revisorer.

Vi vill tacka alla respondenter från den empiriska undersökningen för att Ni tog Er tid att bidra med Era värdefulla synpunkter och erfarenheter. Utan Ert deltagande hade uppsatsen inte fått ett sådant intressant innehåll.

Dessutom vill vi tacka deltagarna från referensundersökningen för att Ni assisterade oss i vår studie.

Ett stort tack även till de revisorer vi fick intervjua. Att Ni tog Er tid för att belysa oss om hur revisionsprocessen går till i praktiken har betytt mycket för vår undersökning.

Vill vi dessutom rikta ett stort tack till vår handledare Sven-Olof Collin, som motiverade oss med sitt engagemang, och under arbetets gång ideligen kom med värdefulla kommentarer och synpunkter.

Slutligen även ett stort tack till våra familjer, som har haft förståelse för att arbetet krävt all vår uppmärksamhet, särskilt under den sista perioden.

Kristianstad, december 2007

Annika Duggal Sharma

Sandra Schischke

Sammanfattning

En revisor måste inom sitt yrke uppfylla flera olika funktioner. I revisionsprocessen ingår flera moment där det kan tänkas att olika egenskaper behövs, på samma sätt som det är bevisat att män och kvinnor har olika egenskaper. Vårt syfte med denna uppsats är därmed att undersöka om könens komparativa egenskaper är olika betydelsefulla i revisionsprocessens olika moment.

För att realisera vårt syfte kategoriserade vi, efter en litteraturgenomgång, egenskaper efter kön. För att styrka kategoriseringen utfördes en referensundersökning bland vänner och bekanta. Genom litteraturen kunde vi beskriva revisionsprocessen och efter expertintervjuerna delade vi upp revisionsprocessen i olika delar för att få en uppfattning om vilka egenskaper som kan tänkas vara relevanta. Därefter utformade vi en proposition där vi föreslog att könens olika egenskaper kan komma till nytta i olika delmoment av revisionsprocessen. Genom webbenkätundersökningen försökte vi sedan relatera olika egenskaper till olika delar av revisionsprocessen. Godkända och auktoriserade revisorer tillfrågades om vilka egenskaper som krävs under revisionsprocessens olika moment. Då vi bad revisorerna att vara observatörer åt oss, reliabilitetstestade vi resultaten för att kunna avgöra hur trovärdiga observatörer de var.

Från resultaten kan vi konstatera att könens komparativa egenskaper är olika betydelsefulla i revisionsprocessens moment. I nio av tolv delmoment kan vi statistiskt fastställa att könsspecifika egenskaper är fördelaktiga. Resultaten för resterande tre delprocesser var för osäkra för att kunna fastställa huruvida de väsentligaste egenskaperna är manliga eller kvinnliga. I sex moment är kvinnliga egenskaper mer väsentliga och i de övriga tre manliga.

Innehållsförteckning

1. Inledning	
1.1 Bakgrund	6
1.2 Problematisering	7
1.3 Syfte	7
1.4 Uppsatsens disposition	8
1.5 Kapitelsammanfattning	8
2. Metod	
2.1 Uppsatsens mål	9
2.2 Vetenskaplig ansats och metod	9
2.3 Kategorisering av egenskaper	11
2.4 Källkritik	12
2.5 Kapitelsammanfattning	12
3. Revisionsprocessen	
3.1 Inledning	14
3.2 Revisionens olika delar	14
3.2.1 Planering av revisionen	14
3.2.2 Genomförande	18
3.2.3 Rapportering	20
3.3 Kapitelsammanfattning	21
4. Teori om manliga och kvinnliga egenskaper	
4.1 En sammanfattning av teori om könens egenskaper	22
4.2 Egenskaperna	23
4.2.1 Kvinnliga egenskaper	24
4.2.2 Manliga egenskaper	33
4.2.3 Övriga könsspecifika egenskaper som inte har inkluderats i studien....	42
4.3 Proposition	43
4.4 Kapitelsammanfattning	46
5. Empirisk metod för att testa teorin om könens betydelse	
5.1 Metod	48
5.2 Datainsamling	48
5.3 Operationalisering	48
5.4 Validitet och reliabilitet	51
5.5 Bortfallsanalys	51
5.6 Kapitelsammanfattning	52
6. Analys	
6.1 Totalanalys	53
6.2 Analys av delprocesserna	54
6.3 Analys av manliga och kvinnliga egenskaper i revisionsprocessen	61
6.4 Kapitelsammanfattning	67

7. Slutsats	
7.1 Inledning	68
7.2 Översikt av slutsatser	69
7.3 Reflektioner	72
7.4 Förslag till fortsatt forskning	74
7.5 Kapitelsammanfattning	75
Källförteckning	76

Appendix

- Appendix 1 – Referensundersökning
- Appendix 2 – Expertintervjuer
- Appendix 3 – Statistiska data

Bilagor

- Bilaga 1 – Brev som bifogades med webbenkäten
- Bilaga 2 – Webbenkät
- Bilaga 3 – Tabell med analysresultat för varje egenskap

1. Inledning

Kvinnor och män är olika, vilket ger könen olika egenskaper. I nedanstående kapitel ges en introduktion i förklaringen till varför det är så. Kapitlet presenterar också uppsatsens problem, vilket är om det kan påvisas att könens komparativa egenskaper är olika betydelsefulla i revisionsprocessens moment. Därefter beskrivs uppsatsens kapitelindelning kortfattat och avslutningsvis ges en kapitelsammanfattning.

1.1 Bakgrund

Revisorn måste i sitt yrke fylla flera funktioner. Då det ingår många delmoment i revisionsprocessen utförs arbetet på de större revisionsbyråerna av revisionsteam. Ett team består av olika individer. Alla tilldelas ett visst ansvar. Vem som får ansvar för vad beror bland annat på vilken skicklighet och vilka kunskaper som delmomentet kräver, graden av erfarenhet och hur stort ansvar man har inom revisionsbyrån. Sammansättningen av revisionsteamet påverkar utfallet på revisionen. (FAR Förlag 2006)

I revisionsbranschen är andelen kvinnliga auktoriserade och godkända revisorer underrepresenterade. (Eriksson och Persson 2006) Att könen är olika är bevisat och har två förklaringar. Den biologiska skillnaden kan inte förnekas. I våra gener föds vi med ett biologiskt program som bestämmer hur vi ska bli. Det är högst sannolikt att män och kvinnor har utvecklats olika därför att det var oundgängligt. Män jagade och kvinnor samlade. Män beskyddade och kvinnor uppfostrade. Resultatet blev att deras kroppar och hjärnor utvecklades annorlunda. Under årtusendena har män och kvinnors hjärnstrukturer fortsatt att förändras på olika sätt. Det har resulterat i att könen inte bearbetar information likadant. Män och kvinnor tänker och beter sig olika, uppfattar omvärlden samt prioriterar olika. Vad vi anser, föredrar och hur vi uppträder förklaras till stor del av hormoner och hjärnstrukturer. (Pease 1999)

Av genusföreträdarna ses könet som en social konstruktion och produkter av uppfostran, miljö och samhälle. (Leander 2004) Diskussionen rör sig om hur de sociala faktorerna, uppfostran, media och tradition, egentligen påverkar. Förespråkare för genusperspektivet menar att människan redan från födelsen formas till att bli kvinna eller man, mestadels omedvetet, av de sociala faktorerna. (Nordahl 1995) Därför verkar det rimligt att anta att människan har formats av både genetiska och sociala faktorer. Dels är vi födda med olika genetiska

uppsättningar, dels har vi fostrats till att passa in i bilden av hur mannen eller kvinnan ska vara.

1.2 Problematisering

Det är essentiellt att komma ihåg att skillnader inte behöver betyda motsatsen till jämställdhet. (Pease 1999) Skillnader kan upplevas vara av negativ karaktär. Vi tror dock man kan använda sig av skillnaderna mellan könen på ett positivt sätt och nå överraskande resultat. Det handlar inte om vilket kön som är bättre eller sämre, utan om att välja rätt person till rätt uppgift. Om det skulle visa sig att män och kvinnors olika egenskaper är mer eller mindre väsentliga för olika arbetsuppgifter, kan man arbeta fram en optimal sammansättning av könen för att uppnå effektivitet ur en företagsekonomisk vinkel. Då vi som ekonomer är intresserade av nyttomaximering är detta en spännande tanke.

Inom revisionsbranschen ökar antalet kvinnor stadigt. (Eriksson och Persson 2006) I en tidigare mansdominerad värld har man nu en ny resurs, det vill säga kvinnornas egenskaper, som möjligen inte utnyttjas fullt ut. Därför har vi valt att inrikta oss på revisionsprocessen för att se om män och kvinnor och deras olika egenskaper kan bidra i olika skeden av arbetet.

En revisor tjänar i första hand som granskare av företagets ekonomi, samtidigt som revisorn fungerar som rådgivare åt klienten. (FAR Förlag 2006) En revisor har alltså flera roller, varför det är rimligt att anta att det krävs olika personliga egenskaper inom yrket. Då kvinnor och män av naturen är olika finns det grundad anledning att tro att könen är specialiserade på skilda områden. Varför skulle vi då inte vara olika bra på olika moment inom vårt yrke, exempelvis inom revisorsyrket? Skulle det visa sig att män och kvinnor fördelaktigt kan bidra med sina olika egenskaper i revisionsprocessen, skulle det innebära att man kan effektivisera personalnyttan genom att välja rätt kön till olika uppgifter

Vi ska därför undersöka om det kan påvisas att könets komparativa egenskaper är olika betydelsefulla i revisionsprocessens moment.

1.3 Syfte

Vårt syfte med denna uppsats är att undersöka huruvida könsspecifika egenskaper är olika väsentliga i revisionsprocessens olika delar.

1.4. Disposition

Nedan beskrivs kortfattat uppsatsens disposition.

Kapitel 1 introducerar läsaren i uppsatsens ämne och presenterar dess problemställning och syfte.

Kapitel 2 förklarar valet av ansats och metod.

Kapitel 3 ger läsaren en översikt över huvuddragen i revisionsprocessen. De tre faserna planering, granskning och rapportering beskrivs.

Kapitel 4 beskriver vår teori om manliga och kvinnliga egenskaper samt propositionen.

Kapitel 5 innehåller uppsatsens empiriska metod för att testa teorin om könens betydelse för revisionsprocessen, och beskriver följaktligen enkätundersökningens uppbyggnad och utförande.

Kapitel 6 beskriver vår analys och hur vi gått tillväga för att statistiskt säkerställa resultaten.

Kapitel 7 redogör för vilka slutsatser vi kommit fram till genom vår analys, samt ger förslag till fortsatt forskning.

1.5. Kapitelsammanfattning

Kapitlet betonar att män och kvinnor är olika och därmed har olika personliga egenskaper. Vi styrs av våra gener och formas av omgivningen till att bli de vi är. Att kunna utnyttja olikheterna till vår fördel är en utmaning. I revisionsprocessen ingår flera moment där det kan tänkas att olika egenskaper behövs. Uppsatsens syfte är att undersöka om könens komparativa egenskaper är olika betydelsefulla i revisionsprocessens olika moment.

2. Metod

I detta kapitel kommer vi att beskriva målet med uppsatsen, samt tillvägagångssättet för att undersöka problemställningen. Vi redovisar även valet av ansats och metod, samt motiverar varför vi valt dem.

2.1 Uppsatsens mål

Målet med denna kandidatuppsats är att undersöka huruvida könens komparativa egenskaper är olika väsentliga i revisionsprocessens delmoment.

2.2 Vetenskaplig ansats och metod

I första steget sökte vi efter litteratur om könsspecifika egenskaper, för att se vilka som kan tillägnas ett visst kön. Utifrån det gjorde vi en preliminär gruppering av manliga och kvinnliga egenskaper. För att få vidare underlag för kategoriseringen, genomförde vi en enkel enkätundersökning, härefter kallad referensundersökning, bland vänner och bekanta. Alla egenskaper vi kom fram till genom litteraturen fanns uppräknade och respondenterna ombads att, genom deras personliga uppfattning, ranka egenskaperna som manliga eller kvinnliga. Undersökningen gav oss en uppfattning om människors syn på dessa egenskaper samt gav oss ytterligare stöd åt egenskapsgrupperingen. Läsaren hänvisas för mer information vidare till appendix 1.

Vi har även delat upp revisionsprocessen i olika moment genom att utgå från litteratur som berör området. Då vi saknar personliga erfarenheter från revisorsyrket, och därmed mest kunde spekulera om vilka egenskaper som kan tänkas behövas, beslutade vi oss för att intervjua experter och därigenom få bättre underlag. Informationen vi sökte var hur revisionsarbetet går till i praktiken samt vilka egenskaper som verkligen krävs. För mer information om expertintervjuerna, hänvisar vi till appendix 2 där tillvägagångssättet beskrivs utförligare.

Efter expertintervjuerna omarbetade vi grupperingen av könsegenskaperna och valde de som framstod som de mest betydelsefulla i revisionsprocessen. Lika många manliga som kvinnliga egenskaper utsågs. Självfallet kan man inte påstå att vissa egenskaper helt saknar betydelse, vi fick dock avgöra vilka som var de mest väsentliga. Då vi saknar erfarenhet från revisionsarbetet och inte hade möjlighet att själva delta i det, drog vi fördel av revisorernas

kunskaper och därmed grundar sig vårt urval på intervjuerna. I presentationerna av de enskilda egenskaperna motiverar vi vidare hur selektionen gick till.

Därefter utformade vi en webbenkät, som är ett empiriskt test på om könsspecifika egenskaper kan kopplas till de olika delprocesserna. I denna undersökning frågade vi ett stort antal godkända och auktoriserade revisorer om vilka egenskaper de anser vara väsentliga i de olika momenten av revisionsprocessen. Ett möjligt alternativ skulle vara att göra en direkt observation för att bedöma vilka egenskaper som är användbara för varje delprocess. Detta skulle dock vara alltför tidskrävande och även praktiskt medföra problem, eftersom vi inte är tillräckligt kvalificerade för att göra sådana bedömningar. Vi kunde enbart ha använt oss av intervjuerna, men eftersom vi är ute efter generella åsikter valde vi enkätformen för att nå ut till ett stort antal revisorer. Revisorerna utsågs till våra observatörer eftersom de har större insikt i ämnet. Risken i detta är dock att svaren inte är tillräckligt trovärdiga, vilket är anledningen till att vi reliabilitetstestar resultaten. Mer information redovisas i kapitel sex.

Sammantaget har vi först och främst grupperat egenskaper, som av litteraturen framgick som manliga respektive kvinnliga. Sedan har vi delat upp revisionsprocessen i mindre delprocesser. För att testa egenskapsgrupperingen och, utöver litteraturen, få ett stöd för kategoriseringen, genomförde vi referensundersökningen. För att undersöka vårt problem har vi sedan utfört en empirisk undersökning i form av en webbenkät, där resultaten har bearbetats i vår analys. En bild av hur förloppet har gått till syns nedan.

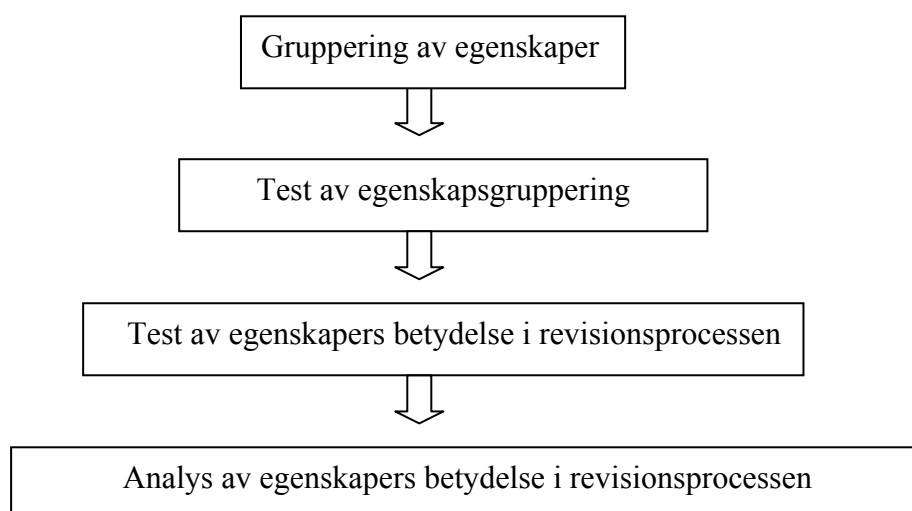

Bild 2.1 *Förloppet av vår forskning.* Bilden beskriver hur vi har gått tillväga för att realisera vårt syfte.

Eftersom vi utgår från teori, och genom en empirisk undersökning når till slutsatser, anser vi att vi har en deduktiv ansats. Teorin vi utgår ifrån är dels hur revisionsprocessen går till och dels grupperingen av könsspecifika egenskaper. Den deduktiva metoden leder vanligtvis fram till en eller flera hypoteser. (Johannessen och Tuftte 2007a; Saunders et al. 2007b) Vi har istället en grundläggande proposition där vi föreslår att manliga och kvinnliga egenskaper är olika väsentliga i revisionsprocessen. Denna proposition ska sedan testas genom den empiriska undersökningen.

Då ingen tidigare forskning finns, och vi därmed saknar en teori om hur könsegenskaper kan kopplas till revisionsprocessen, har studien även ett induktivt inslag. Induktion innebär att slutsatser härleds från erfarenhet, det vill säga man utgår från empirin för att sedan hitta mönster och omvandla det till en teori. (Johannessen och Tuftte 2007a; Saunders et al. 2007b)

Inom vetenskapsteorin talar man om olika riktningar, varav den ena är positivism. Forskningen baseras på fakta och bekräftas genom empiriska studier. (Saunders et al. 2007) Med andra ord strävar positivismen alltid efter absolut kunskap, vilket innebär att finna sanningen i problemet. Detta görs antingen genom iakttagelser med sinnen eller med logiskt uträkning. (Thurén 2007) Eftersom vi utgick från befintliga teorier samt underlaget från intervjuerna, och sedan empiriskt testade könsegenskapernas betydelse i revisionsprocessen, har vi alltså en positivistisk ansats. De befintliga teorier vi syftar på är de som rör könsspecifika egenskaper samt delmoment i revisionsprocessen.

Vi har saknat möjlighet att själva iaktta, bedöma och därigenom komma fram till lösningen på problemet, varför vi bett respondenterna avgöra det. Eftersom vi varken är kvalificerade revisorer eller psykologer vore det inte rimligt om vi skulle dra slutsatser om vilka egenskaper som krävs i de olika delmomenten. Därför utesluter vi den hermeneutiska ansatsen, vilken är den andra huvudinriktningen inom vetenskapsteorin. (Thurén 2007)

2.3 Kategorisering av egenskaper

Vid kategoriseringen kunde vi ha utgått från en magisteruppsats som behandlar ämnet könsspecifika egenskapers betydelse i styrelsearbetet, (Jönsson et al. 2003) där författarna har undersökt och grupperat egenskaperna. Vi kom överens om att samla in litteratur och göra en

oberoende gruppering, då vi anser att revisionsarbetet skiljer sig betydligt från styrelsens arbete och därför kräver andra könsspecifika egenskaper.

För att undersöka uppsatsens mål valde vi ut representativa egenskaper för varje kön. Egenskaper som valdes ut baserades på litteraturgenomgången. Teorin om manliga och kvinnliga egenskaper grundas på logiska resonemang eller styrkes med empiriska grunder. Litteraturen består av böcker och vetenskapliga artiklar.

För att styrka resonemangen kring vilka egenskaper som ska betraktas som manliga respektive kvinnliga, har vi dessutom resultaten från referensundersökning. Information om undersökningen finns redovisad i appendix 1.

Efter expertintervjuerna fastställde vi att vilka manliga och kvinnliga egenskaper som är relevanta för revisorsyrket. I kapitel fyra beskrivs närmare orsaken till varför vi uteslöt en del egenskaper. För vidare information om expertintervjuerna hänvisas till appendix 2.

2.4 Källkritik

Vi är medvetna om att ämnet kring manliga och kvinnliga egenskaper är känslomässigt laddat, varför vi har varit kritiska mot källorna. I första hand har vi valt att läsa referenser i form av vetenskapliga artiklar då deras innehåll är granskat och därmed har hög trovärdighet. Vad gäller böcker har vi ställt oss frågan om författaren är kvalificerad att skriva om manliga och kvinnliga egenskaper och om deras påståenden är rimliga. Exempelvis har vi valt att förlita oss på uttalanden från läkare och psykologer snarare än från journalister

Då vi båda är kvinnor kan det tyckas att vi är partiska och gärna ser att resultaten gynnar oss. Vi har dock försökt undvika ett sådant ställningstagande och vara objektiva. Att vår handledare är en man har också vägt upp en del.

2.5 Kapitelsammanfattning

Målet med uppsatsen är att ta reda på om könens olika egenskaper är olika väsentliga under revisionsprocessens gång. Vi vill undersöka huruvida manliga eller kvinnliga egenskaper är att föredra i olika delar av processen.

Vi gick tillväga som så att vi efter en litteraturgenomgång kategoriserade personliga egenskaper efter könen. För att styrka vår kategorisering gjorde vi en referensundersökning bland vänner och bekanta. Genom litteraturen kunde vi beskriva revisionsprocessen och efter expertintervjuerna delade vi upp revisionsprocessen. Webbenkätundersökning skulle sedan möjliggöra en koppling mellan egenskaper och olika delar av revisionsprocessen.

Den deduktiva metoden, vilken vi utgår ifrån, vill förklara ett fenomen utifrån en teori. Studien har inslag av induktion då vi saknar befintlig teori om manliga och kvinnliga egenskaper i revisionsprocessen. Vi har valt att utföra en förklarande undersökning som grundas på den positivistiska ansatsen.

3. Revisionsprocessen

Genom revisionsprocessen ämnar vi undersöka om köns komparativa egenskaper är olika väsentliga i dess olika skeden. I detta kapitel kommer vi att ingående beskriva revisionsprocessen och dess delmoment för att ge läsaren en inblick i hur arbetet med revision går till och vad som krävs av revisorer.

3.1 Inledning

Revisorns primära uppgift är att ge trovärdighet åt företagets finansiella information, genom att garantera att dess innehåll är sanningsenligt och rättvisande. (Dunn 1996) Revisorn ska granska årsredovisningen, räkenskaperna och företagsledningens förvaltning, för att kunna bilda sig en uppfattning om årsredovisningen har upprättats enligt lag och praxis. Revisorn ska även granska huruvida ansvarsfrihet kan beviljas åt styrelse och VD. Granskningen ska också möjliggöra för revisorn att lämna övriga upplysningar eller anmärkningar till klienten innan uttalanden görs i revisionsberättelsen. Enligt Moberg (2006) är avlämnandet av revisionsberättelsen målet för revisionen.

3.2 Revisionens olika delar

Revisionen kan beskrivas som en process från det att revisionsarbetet startar till dess att revisionsberättelsen avlämnas. Revisionsprocessen indelas i följande moment: 1) Planering, 2) Genomförande 3) Rapportering. (FAR Förlag 2006a; Moberg 2006b)

3.2.1 Planering av revisionen

För att kunna genomföra en optimal revision måste revisionsarbetet planeras noga. Planeringen bör omfatta vad som ska granskas och hur noggrant granskningen ska ske. (Moberg 2006) Man ska dessutom avgöra vilka affärsprocesser som ska granskas, hur det ska gå till, vid vilken tidpunkt det ska ske samt vem som lämpar sig bäst för uppdraget. (FAR Förlag 2006; Dunn 1996)

3.2.1.1 Självgranskning

Innan revisorn påbörjar sitt arbete ska han eller hon granska sig själv enligt en analysmodell för att fastställa sitt oberoende. Finns det omständigheter som kan rubba revisorns opartiskhet eller självständighet, ska revisorn avstå från ett uppdrag. (FAR Förlag 2006a; Moberg 2006b)

3.2.1.2 Informationsinsamling

Vi bedömning av väsentliga områden och risker krävs att revisorn har kunskap om företagets verksamhet och organisation. Exempelvis kan det inkludera analys av branschen, företaget och samhällsekonomiska faktorer. I informationsinsamlingen bör även ingå kontroll av rutiner och datasystem som bolaget använder sig av. (FAR Förlag 2006a; Moberg 2006b)

Då alla företag är unika är det grundläggande att förstå företagets verksamhet. Därför behöver information samlas in, för att sedan kunna analyseras och bedömas. Revisorn måste ha kunskap om hur försäljning, inköp av produkter och andra interna rutiner går till, samt hur företagets ekonomiska förhållanden ser ut. Revisorn går även igenom föregående års budget och prognoser. (FAR Förlag 2006)

3.2.1.3 Organisationen av ett revisionsuppdrag

Revisionsuppdraget måste organiseras så att förutsättningar för en effektiv revision skapas. I detta sammanhang bör revisorn tänka på följande:

- 1) Planering av tidsinsatsen
- 2) Planering av arbetet
- 3) Administration
- 4) Genomförande av uppdrag
- 5) Uppföljning av arbetet
- 6) Arbetsfördelning

Ju fler personer som är involverade i revisionsarbetet desto viktigare är det att organisera uppdraget. (Moberg 2006)

Arbetsfördelningen mellan flera revisorer

Arbetet som revisorerna utför måste överensstämma med god revisionssed. Har bolaget mer än en revisor för ett visst uppdrag kommer de överens om en arbetsfördelning.

(Moberg 2006)

I ett revisionsteam finns olika roller. Det finns en uppdragsansvarig, en granskningsledare och revisionsmedarbetare. Uppdragsansvarige är den påskrivande revisorn och ansvarar för den formella kontakten med klientbolagets styrelse och ledning. Den som leder revisionsarbetet, och har löpande kontakt med klienten, är granskningsledaren. Han eller hon deltar i arbetet

med granskning, men fördelar framför allt uppgifterna mellan revisionsmedarbetarna. Medarbetarna följer sedan granskningsprogrammet. (FAR Förlag 2006)

3.2.1.4 Väsentlighet och risk

Då revisorn inte kan granska allt, ska ett urval ske med hänsyn till väsentlighet och risk, vilket innebär att granskningen inriktas på områden där risken för väsentliga fel är störst. (Moberg 2006; Jerlinger 2003)

Väsentlighet

Bedömningen av väsentlighet sker redan under planeringsarbetet. Därefter anpassas granskningen så att väsentliga fel och andra omständigheter upptäcks. (FAR Förlag 2006)

Vad som anses väsentligt beror på revisorns yrkesmässiga omdömesförmåga. Väsentlighet definieras enligt RS (Revisionsstandard i Sverige) 320 följande:

”Information är väsentligt om ett utelämnande eller en felaktighet kan påverka de beslut som användaren fattar på basis av informationen i de finansiella rapporterna. Graden av väsentlighet beror på postens eller felets storlek och på omständigheterna kring utelämnandet eller felet. Väsentlighet är därför mer en fråga om en tröskelnivå än en grundläggande kvalitativ egenskap som informationen måste ha för att vara av värde.” (vilket citeras av FAR Förlag 2006, s. 37)

Risk

Tillsammans med väsentlighet är olika riskfaktorer avgörande i planeringssteget, eftersom riskbedömning också påverkar i hur stor omfattning granskningen ska ske. Analyserar man risker har man dessutom lättare att upptäcka väsentliga fel i såväl i den interna kontrollen, som årsredovisningen och förvaltningsrevisionen. (FAR Förlag 2006)

Det finns flertal risker som måste bedömas av revisorn. (FAR Förlag 2006) Risken för att revisorn gör ett oriktigt uttalande i revisionsberättelsen benämns revisionsrisk. Den består av tre komponenter vilka är: 1) Inneboende risk, 2) Kontrollrisk, 3) Upptäcksrisk. (FAR Förlag 2006a; Moberg 2006b) Inneboende risk är risken att driva en verksamhet, det vill säga risk för svagheter i företagets förvaltning eller fel i redovisningen. Kontrollrisk däremot är risken för att de interna kontroller inte fungerar som det ska och att fel inte hittas. Upptäcks inte

väsentliga fel vid granskningen, talar man istället om en upptäcktsrisk. (FAR Förlag 2006; Dunn 1996)

Vidare talas det om affärsrisk, vilket också påverkar revisorns arbete beroende på inriktningen och omfattningen av revisionen. Affärsrisken sammanfattar operationella risker, rapporteringsrisker och efterlevnadsrisker. Den operationella risken beskriver risken för fel i den operativa verksamheten och för att mål inte uppnås. Rapporteringsrisken är å andra sidan risken för att fel i de finansiella rapporterna. Risken för att klienten inte följer gällande lagstiftning kallas efterlevnadsrisk. (FAR Förlag 2006)

3.2.1.5 Revisionsplan och granskningsprogram

Målet med planeringsarbetet är bland annat att utforma en revisionsplan för verksamheten och ett granskningsprogram. (FAR Förlag 2006)

Revisionsplan

Efter en noggrann insamling av information och analys av risker och väsentlighet dokumenterar revisorn en övergripande revisionsplan. (FAR Förlag 2006) Denna ska beskriva den förväntade inriktningen och omfattningen av revisionen. Vidare ska den behandla frågan om hur revisionen ska utföras. (Moberg 2006) Planen innehåller all kunskap om företaget, information om system för intern kontroll och redovisningssystemet. Väsentlighet och riskbedömning och granskningsåtgärder är andra punkter som planen innefattar, men också information om ledning, övervakning och kontroll inom verksamheten (FAR Förlag 2006)

Granskningsprogram

I granskningsfasen upprättas ett granskningsprogram. Programmet ska bland annat ange omfattningen och tidpunkten av de planerade granskningsåtgärderna. (Moberg 2006) Vidare instruerar det utförandet av granskningen. Informationssamlingen används som underlag till granskningsprogrammet. (FAR Förlag 2006)

3.2.1.6 Revisionsbevis

Det är grundläggande att revisorn planerar sin revision på ett sådant sätt att den resulterar i tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis, det vill säga den information som revisorn införskaffar för att nå de slutsatser revisionsberättelsens bygger på. Källdokument,

bokföringsmaterial samt stödjande information från andra källor utgör revisionsbevis.
(Moberg 2006; Dunn 1996)

3.2.2 Genomförande

Enligt 9 kap 3 § Aktiebolagslagen (ABL) är revisorns tre granskningsområden bokföringen, årsredovisningen samt styrelsens och VD:s förvaltning. (Moberg 2006)

Syftet med granskningen är att kontrollera att balansräkningen, resultaträkningen samt noterna är rättvisande och att förvaltningsberättelsen följer lag och kravet på god redovisningssed.
(FAR Förlag 2006)

3.2.2.1 Granskningen

God redovisningssed bestämmer enligt 9 kap 3 § ABL granskningens omfattning. Genom att knyta detta till begreppet god redovisningssed, kan revisionen anpassas efter skiftande förhållanden i företagen och efter utvecklingen som sker i lagtext och praxis. (Moberg 2006)

Det finns två huvudmetoder för granskning: granskning av interna kontroller och substansgranskning. En kombination av båda metoder är dock vanligast. Vilken metod som används beror på bolagets interna kontroll. Vid svag intern kontroll görs substansgranskning, medan god intern kontroll kräver granskning av just den interna kontrollen. (FAR Förlag 2006)

Områden inom granskningsfasen som är förenade med hög risk är likvida medel, varulager samt företag som befinner sig i kris. (FAR Förlag 2006) Vid granskningsprocessen förutsätts att styrelsen och VD i företaget har använt sig av principen om fortsatt drift, enligt 2 kap 4 § Årsredovisningslagen (ÅRL). (FAR Förlag 2006)

Granskning av intern kontroll

Granskning av interna kontroller görs först och främst utifrån en bedömning av den kunskap revisorn har om verksamheten. Att undersöka om kontrollerna fungerar verifieras på olika sätt. Revisorn studerar dokumentation, undersöker kontrollmoment, talar med de anställda och iakttar själv hur kontroller utförs. Även rutiner används som underlag för att bekräfta den interna kontrollen. (FAR Förlag 2006)

Substansgranskning

Momentet där de olika resultat- och balansposterna samt övriga affärstransaktioner granskas kallas för substansgranskning. Här går man noggrant igenom kvitton, fakturor, saldon och inventerar lagret. Substansgranskningen kan även innefatta analys av nyckeltal, trender och andra jämförelser, vilket likaså benämns som analytisk granskning och som utgör en del av substansgranskningen. (FAR Förlag 2006)

3.2.2.2 Granskningsområden

Den lagstadgade revisionen delas dels in i förvaltningsrevision och dels i räkenskapsrevision. Det sistnämnda består av bokföring, årsredovisning och koncernredovisning. (FAR Förlag 2006) Med förvaltningsrevision menas granskning av styrelsens och VD:s förvaltning (Moberg 2006)

Bokföringen

Uppgifter och handlingar som avgör om bolaget fullgör sin bokföringsskyldighet hör till bokföringen. Grund- och huvudbokföringen samt verifikationer hör således hit. Granskningen av bokföringen är en del av bolagets årsredovisning, vilket vanligen sker genom inspektion av intern kontroll och substansgranskning. (Moberg 2006)

Årsredovisningen

Årsredovisningen består av balansräkning, resultaträkning, noter och förvaltningsberättelse. (Moberg 2006) Genom revisionen av årsredovisningen ska intressenter garanteras att informationen är rättvisande och överrensstämmer med god redovisningssed, samt att företaget fullgjort sin rapporteringsskyldighet enligt lag. (Moberg 2006)

Förvaltningen

Granskningen av förvaltningen syftar till att revisorn ska kunna bedöma huruvida styrelsen och VD har gjort sig ersättningsskyldighet gentemot bolaget, om bokföringsskyldigheten har fullgjorts, samt om överträdelser mot ABL, ÅRL eller bolagsordningen har skett. Därför är det essentiellt att revisorn granskar beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget. (Moberg 2006)

3.2.2.3 Dokumentation

Varje steg i granskningsarbetet ska dokumenteras. Det ska kunna utläsas hur och när granskningen har gått till och vilka åtgärder revisorn har vidtagit. Dokumentation kan vara arbetspapper, men även inspelningar på film eller elektronisk media. (FAR Förlag 2006)

Revisorer ska dokumentera revisionsuppdragen för att andra i efterhand ska kunna följa vilka revisionsåtgärder som vidtagits, omfattningen, samt vad granskningen resulterade i. Detta ska också ge revisorn underlag inför bedömningen av huruvida revisionsberättelsen ska vara ren eller oren. I 24 § Revisorslagen (RL) stadgas också att dokumentationen ska innehålla den information som krävs för att man ska kunna bedöma revisorns opartiskhet och självständighet i efterhand. Dokumentationen bör ske fortlöpande och ska ha färdigställts senast när revisionsberättelsen eller annat utlåtande avges. (Moberg 2006)

3.2.3 Rapportering

Revisorns mål med granskningen är att avge en revisionsberättelse där uttalanden görs om årsredovisningen, bokföringen och VD:s samt styrelsens förvaltning. Detta är den externa biten av rapporteringen, men även interna rapporter lämnas till klientföretaget.

3.2.3.1 Internt

Interna rapporter kan vara iakttagelser revisorn tagit del av vid kontroll av olika processer och rutiner på företaget, vilket såväl kan var skriftligt som muntligt. Denna information lämnar revisorn till beslutsfattarna så att de snabbt kan åtgärda eventuella fel.

3.2.3.2 Externt

Revisionsberättelsen är offentlig och är en årlig rapport som revisorn avger. I den ska revisorn uttala sig om årsredovisningen har upprättats enligt lag. Revisorn ska dessutom tillstyrka eller avstyrka fastställande av resultat- och balansräkning, disponeringen av vinsten enligt förslaget från förvaltningsberättelsen och om ansvarsfrihet för styrelsens medlemmar och VD beviljas. Förekommer väsentliga fel, ska revisorn anmärka det i rapporten, vilket styrelsen eller ledningen i förhand ska underrättas om. (FAR Förlag 2006)

Revisorspåteckning

Sedan revisorn slutfört granskningen ska hänvisning till revisionsberättelsen tecknas på årsredovisningen. Detta för att identifiera den årsredovisning som revisorn har granskat. Påteckningen görs lämpligen omedelbart under styrelseledamöternas och VD:s underskrifter av handlingen. (Moberg 2006)

3.3 Kapitelsammanfattning

Revisionsprocessen delas in följande moment: 1) Planering, 2) Genomförande och 3) Rapportering. Innan revisorn påbörjar sitt planeringsarbete granskar han eller hon sig själv enligt en analysmodell för att fastställa sitt oberoende. För att kunna genomföra en optimal revision måste revisionsarbetet planeras noga. Planeringen bör omfatta vad som ska granskas och hur noggrant granskningen ska ske. Granskningen ska omfatta bokföringen, årsredovisningen samt styrelsens och VD:s förvaltning. Slutprodukten av granskningen är revisionsberättelsen vilket levereras till klienten. Som underlag för denna rapport ligger granskningsarbetet.

4. Teori om manliga och kvinnliga egenskaper

I detta kapitel kommer vi att redovisa vilka egenskaper vi har valt att inkludera i den empiriska undersökningen. Genom litteraturen och expertintervjuerna har vi sållat ut åtta egenskaper för vardera kön. Efter en sammanfattning av vår teori övergår vi till att utveckla de 16 egenskaperna, vad de betyder samt vilket stöd vi har för att kunna kalla egenskapen manlig eller kvinnlig. Vi listar även egenskaperna vi bedömer som mindre väsentliga samt orsakerna till att de valts bort. Därefter redogör vi för uppsatsens proposition.

4.1 En sammanfattning av teori om köns egenskaper

Nedan följer en kategorisering av de könsspecifika egenskaper som är resultatet av vår litteraturgenomgång och av referensundersökningen, där individer fått ange i vilken mån de anser olika egenskaper är karakteristiska för män respektive kvinnor. Kapitlet ägnas åt att härleda och troliggöra att våra valda kategorier är typiska för könen samt att de har en betydelse i revisionsprocessen.

Då vårt mål är att se om manliga och kvinnliga egenskaper är olika väsentliga i olika skeden av revisionsprocessen sökte vi i litteraturen för att kunna fastställa vilka egenskaper som kan tillräknas män och kvinnor. I tabellen presenterar vi egenskaperna och, efter vad vi anser, vilket kön som företräder dem. Ett plus (+) betyder att egenskapen är starkt representerad hos könet medan ett minus (-) betyder ett könet tenderar att uppvisa raka motsatsen. En nolla (0) betyder det inte finns en direkt motsättning, utan att egenskapen helt enkelt inte är specifik för könet. För att exemplifiera: Simultanförmåga, det vill säga att kunna hantera flera saker samtidigt, är en typisk kvinnlig egenskap (+). Männen däremot fokuserar gärna på en sak i taget (-). Egenskapen självförtroende är emellertid typiskt manlig (+). För kvinnor är det inte en framträdande egenskap (0) men trots det har kvinnor inte dåligt självförtroende.

KVINNLIGA EGENSKAPER		
Egenskap	Kvinnan	Mannen
Simultanförmåga	+	-
Uppmärksam	+	0
Verbal förmåga	+	0
Organisationsförmåga	+	0
Noggrann	+	0
Försiktig	+	-
Laglydig	+	0
Samarbetsförmåga	+	0
MANLIGA EGENSKAPER		
Egenskap	Mannen	Kvinnan
Målinriktad	+	0
Saklig	+	-
Självförtroende	+	0
Riskbenägen	+	-
Analytisk	+	0
”Nätverkande”	+	0
Matematiskt tänkande	+	0
Snabbt beslutsfattande	+	-

Tabell 4.1, *Presentation av kvinnliga och manliga egenskaper och hur dessa är representerade hos könen.*

Vi vill betona att det är en generalisering av könsegenskaper och kan skilja sig åt från individ till individ. Det kan inte betonas tillräckligt ofta att diskussionen rör sig om den genomsnittlige mannen och kvinnan så som vi funnit det i litteraturen. Vi vill återigen tydliggöra att det inte innebär att ett kön är ”bättre”, utan endast att vi är olika.

4.2 Egenskaperna

I detta avsnitt redovisas de 16 egenskaper som valdes ut till den empiriska undersökningen. Vi inleder med en beskrivning och förtydning av varje egenskap. Vi argumenterar även för varför vi ansåg egenskapen vara väsentlig för studien. Därefter följer bevisföring för varför egenskapen tillräknas ett visst kön, med de biologiska, sociala samt evolutionära grunder vi funnit i litteraturen. Därefter förklarar vi kategoriseringen vi har i tabellen ovan. Slutligen kommenterar vi, för varje egenskap, resultatet från vår referensundersökning.

I referensundersökningen, som i sin helhet finns redovisad i appendix 1, söker vi stöd för klassificeringen genom respondenternas bedömningar. De ombads att rangordna egenskaper

från 1 till 7, där 1 står för en ”mycket manlig egenskap” och 7 för en ”mycket kvinnlig egenskap”. 4 står för ”ingetdera”. För att en egenskap ska kunna avses som manlig respektive kvinnlig, kräver vi att medelvärdet och medianen är högre eller lägre än 4, vilket är det neutrala svarsalternativet. Då värdena ligger nära 4 är stödet svagare, vilket vi kommer att kommentera för varje fall.

De egenskaper vi har satt i parantes är grupperade under huvudegenskapen. Det är egenskaper som är viktiga att ha med, men som ändå är relaterade till huvudegenskapen. Vi vet att det finns skillnader, men har velat begränsa antalet kategorier för att underlätta för respondenterna i enkäten. Därmed har vi kommit fram till denna gruppering. Nedan förklarar vi vad vi menar med varje egenskap.

4.2.1 Kvinnliga egenskaper ♀

Här följer de åtta kvinnliga egenskaper vi, efter litteraturgenomgången och expertintervjuerna, funnit relevanta.

4.2.1.1 Simultanförmåga (flexibel och anpassningsförmåga)

Simultanförmåga innebär att kunna hantera olika uppgifter samtidigt, med andra ord att ha ”flera bollar i luften”. Det betyder alltså att en person, förutom att kunna hantera olika uppgifter samtidigt, även kan hålla isär flera typer av information. Under den här kategorin har vi även ordnat egenskaperna flexibel och anpassningsförmåga. Att vara flexibel innebär att man är villig att anpassa sig efter omständigheterna, alltså kunna ändra sig för situationens skull.

Under expertintervjuerna nämndes vikten av att ha simultanförmåga inom revisorsyrket, varför vi valde att ha med denna egenskap i den empiriska studien.

Blickar man tillbaka på forntiden är det rimligt att anta att kvinnor nödvändigtvis behövde tänka på flera saker samtidigt. Eftersom de ofta befann sig vid boplatsen medan männen var ute och jagade, var de tvungna att hantera sociala angelägenheter och ha kontroll över företeelser som gällde boplatsen. Detta har medfört att kvinnor specialiserat sig på området och utvecklat förmågan för simultant tänkande. (Morris 1998)

Vill man förklara denna förmåga ur ett biologiskt perspektiv har det, enligt neurologen Roger Gorski på University of California, visat sig att kvinnor har tjockare hjärnbalk än män. Hjärnbalken består av ett knippe nervfibrer som sammanbinder vänster och höger hjärnhalva. Genom hjärnbalken kan hjärnhalvorna kommunicera och utbyta information. Kvinnor har upp till 30 % fler förbindelser mellan de båda halvorna. Tester har dessutom visat att män och kvinnor använder olika delar av hjärnan när de arbetar med samma uppgift. (Pease 1999)

Vidare har forskningen upptäckt att det kvinnliga hormonet östrogen stimulerar nervcellerna till att skapa fler förbindelser mellan hjärnhalvorna, vilket förklarar bland annat den kvinnliga förmågan att syssla med flera orelaterade aktiviteter samtidigt. Däremot är mannens hjärna specialiserad och indelad i fack, deras hjärna är konfigurerad för att koncentrera sig på en specifik uppgift åt gången. Detta visar att anlaget för att kunna ha "flera bollar i luften" är störst hos kvinnor. (Pease 1999)

Kvinnor kan alltså hantera flera objekt samtidigt (+ i tabellen), medan män inte har denna förmåga. Männen har till och med den motsatta egenskapen, alltså att fokusera på ett objekt åt gången (- i tabellen).

I referensundersökningen fick simultanförmåga ett medelvärde på 5,24 och en median på 6, och uppfyller därmed vårt krav på att värdena ska vara större eller mindre än 4. Då 1 räknas som en mycket manlig egenskap och 7 som en mycket kvinnlig, betyder detta att egenskapen räknas som kvinnlig. T-testet pekade på att det fanns en variation i hur könen svarade, men eftersom båda ändå hade ett medelvärde som är större än 4, bedömer vi egenskapen som säker. Även underkategorierna uppfattas som kvinnlig av respondenterna.

4.2.1.2 Uppmärksam (lyhörd och intuitiv)

Att vara uppmärksam innebär att man omedelbart upptäcker och reagerar på förändringar i omgivningen. Att vara lyhörd och intuitiv har ungefär samma betydelse som uppmärksam och har därför undergrupperats denna egenskap.

Att vara uppmärksam för vad som händer på företaget ansåg revisorerna från expertintervjuerna vara en viktig egenskap att ha som revisor, varför vi har tagit med denna egenskap i vår studie.

För att förstå hur människans maskulina och feminina drag utvecklades hjälper det att vrida tillbaka tiden och studera våra förhistoriska anfäder. (Morris 1998). Urtidskvinnan var anpassad till modersrollen. På så sätt utvecklade hon egenskaper som känslighet, lyhördhet, lugn och intuitiv förmåga. (Robert och Uvnäs 1994) Detta är exempel på en funktionell förklaring, det vill säga varför ett visst beteende har utvecklats på ett visst sätt genom evolutionen. (Nordahl 1995) Dessa karaktärsdrag är således nödvändiga anpassningar ur ett evolutionärt perspektiv. (Robert och Uvnäs 1994).

Enligt Moir och Jessel (1989) är kvinnor överlägsna i många av sinnesfunktionerna, vilket kan förklara den kvinnliga intuitionen. Kvinnor ser bättre i mörker för de är mer känsliga för den röda änden av färgspektrat och kan urskilja fler röda nyanser. Olikheterna sträcker sig även till de andra sinnen. Kvinnor reagerar snabbare och starkare på smärta och det finns starka bevis för att kvinnors luktsinne uppfattar fler dofter än mannens. Fascinerande nog ökar kvinnors luktkänslighet strax före ägglossningen, vilket pekar på att de kvinnliga hormonerna är en förklaring för denna överlägsenhet i att uppfatta dofter.

Kvinnor är även bättre på att uppfatta sociala vinkar och lägga märke till viktiga nyanser i tonläge och intensitet. Kvinnans hjärna gör henne, jämfört med en man, bättre på att förstå vad människor menar även då de inte säger något. Det tyder på att hon är intuitiv. (Shields 2007; Moir och Jessel 1989)

Hayes et al. (2004) refererar till en studie utförd av Loden (1985) där det framkom att manliga chefer är okänsliga och analytiska problemlösare och menar att kvinnor kompletterar detta rationella beteende genom sin intuition och empati. Vidare refererar Hayes et al. (2004) till en studie om könsstereotyper av Brenner och Bromer (1981) där män beskrivs som mer analytiska och logiska och kvinnor som mer intuitiva.

Att vara uppmärksam, har vi med hjälp av litteraturen kommit fram till, är en kvinnlig egenskap (+ tabellen). Det framstår som att män saknar denna förmåga, de är dock inte är ouppmärksamma (0 i tabellen).

I referensundersökningen fick denna egenskap ett medelvärde på 5,05 och en median på 5, och uppfyller vårt krav att den ska vara större eller mindre än 4. Då 1 räknas som en mycket manlig egenskap och 7 som en mycket kvinnlig betyder detta att egenskapen räknas som kvinnlig. På samma sätt som med egenskapen simultanförmåga visade T-testet att könen tyckte olika, men båda ansåg att det trots det är en kvinnlig egenskap. Även underkategorierna uppfattas av respondenterna som kvinnliga.

4.2.1.3 Organisationsförmåga

Organisationsförmåga innebär att man kan planera och förbereda. Det innebär bland annat att man kan utnyttja tiden bättre. Att arrangera större sammankomster på arbetet ger tillfälle att använda sin organisationsförmåga.

I våra expertintervjuer framkom att en revisor har stor fördel av att kunna organisera och planera. Därför blev denna egenskap en del av vår studie.

Vrider man återigen tillbaka tiden och undersöker de förhistoriska kvinnorna, kan det antas varför de utvecklade en förmåga att organisera. De tänkte dels på flera saker samtidigt och organiserade allt på en och samma gång. Exempelvis då denna förmåga kom till användning, var då barnen skulle tas omhand och mat skulle insamlas för dagen. (Morris 1998) Därför anses kvinnor också av naturen vara bättre organisatörer i allt vad gäller minnet och detaljer. (Moir och Jessel 1989)

Att organisera är en kvinnlig styrka (+ i tabellen), det innebär dock inte att män inte har den förmågan utan saknar dimensionen av egenskapen (0 i tabellen). De är alltså inte i samma grad ordningsamma i jämförelse med kvinnor, men är inte fullkomligt oorganiserade av naturen.

I referensundersökningen, där 1 räknas som en mycket manlig egenskap och 7 som en mycket kvinnlig, fick egenskapen organisationsförmåga medelvärdet 4,54 och medianen 4, vilket betyder att medianen strider mot vårt krav att den ska vara större eller mindre än 4. Från t-testet kunde det utläsas att männen ansåg denna egenskap som neutral, medan kvinnorna tyckte den var kvinnlig. Det ger endast en svag indikation på att egenskapen är kvinnlig.

4.2.1.4 Laglydig

Att vara laglydig innebär att man följer normer, praxis och lagar. Normer är regler för hur man ska handla och tänka i olika situationer, medan praxis är allmänna bruk som man följer vid olika tillfällen. Som laglydig eller regelföljare är man medveten om vilka lagar och regler som gäller inom sitt område och har en känsla för vad som är ”rätt och fel” enligt etik- och moralläran.

Under våra expertintervjuer fann vi att egenskapen är i hög grad väsentlig då man arbetar som revisor. Det är anledningen till att vi inräknar denna egenskap i undersökningen.

Enligt Valentine och Rittensburg (2007) leder tester gjorda av Deshpande (1997) till slutsatsen att kvinnliga ledare är bättre på etiska bedömningar jämfört med manliga ledare. Vidare hade kvinnorna i testet strängare etiska värderingar i jämförelse med män. (Haines och Leonard 2007) Resultaten visar också att kvinnor i större utsträckning bedömer andras handlingar som mer oetiska än vad män gör. (Stedham et al. 2007)

Varför har då kvinnor högre moral vad gäller att bedöma att något är "fel"? Litteraturen om utveckling av moral och sociala roller anser att kvinnor fokuserar i sin analys på personliga, relationsorienterade aspekter vid olika handlingar. Resultaten i studien tyder det på att kvinnor gör hårdare och striktare bedömningar i etiska problem till skillnad från män.

Människor är i allmänhet laglydiga, men kvinnor utmärker sig främst att följa regler och lagar samt att vara etiska (+ i tabellen). Männen däremot är i mindre grad laglydiga men å andra sidan inte olagliga (0 i tabellen).

I referensundersökningen kunde det utläsas att laglydig hade ett medelvärde på 5,15 och en median på 5, vilket uppfyller vårt krav att den ska vara större eller mindre än 4. Då 1 räknas som en mycket manlig egenskap och 7 som en mycket kvinnlig, betyder det att egenskapen kan kännetecknas som kvinnlig.

4.2.1.5 Försiktig

Med försiktig menas att man tänker sig för, både en och två gånger, innan man utför något, det vill säga att man agerar aktsamt. Det innebär att man granskar sitt objekt eller handlande innan man går vidare.

Revisorerna vi intervjuade ansåg att försiktig är en betydelsefull egenskap när man arbetar som revisor, vilket också är orsaken till att den inräknas till studien. Efter våra expertintervjuer selekterade vi bland egenskaperna och uteslöt egenskapen känslig. Detta på grund av att egenskapen försiktig anses som en bättre beskrivning av yrkessammanhanget.

En tydlig skillnad bland könen är att flickor är försiktigare än pojkar. Undersöker man skillnader mellan nyfödda pojkar och flickor innan de har hunnits påverkas av vuxna, visar det sig i deras spädbarnslek att pojkar är mer våldsamma och utforskande medan flickor är försiktigare. (Morris 1998)

Terman L. och Miles C. C, två psykologer på 1940-talet, var övertygade om att det fanns mentala skillnader i manliga och kvinnliga egenskaper. De utvecklade intelligenstestet ”The Attitude Interest Analysis Test”, för mätandet av maskulinitet och femininitet. Egenskaper som känslig, barmhärtig, blyg och försiktig var enligt Terman och Miles typiskt kvinnliga karaktärsdrag. (Magnusson 2003; Robert och Uvnäs 1994).

Sandra Ben, en amerikansk androgyniforskare på 1970-talet, konstruerade bland annat en androgynitest, ”Bem Sex Role Inventory”, vars syfte var att fastställa hur femininitet och maskulinitet skiljde sig åt. Resultaten visade sig att maskulinitet rör sig om självständighet, styrka och aktivitet, medan femininitet innebär att ha medkänsla och vara försiktig. (Magnusson 2003)

Försiktighet är en kvinnlig egenskap (+ i tabellen), medan männens höga riskbenägenhet har en betydelse i sammanhanget. Ju högre risktagande desto mindre försiktig är man. Därför markeras det ett minus (-) i tabellen.

I referensundersökningen fick egenskapen försiktig 5,54 i medelvärde och 6 som median. Det uppfyller kravet att den ska vara större eller mindre än 4. Då 1 räknas som en mycket manlig egenskap och 7 som en mycket kvinnlig, innebär det att egenskapen räknas som kvinnlig.

4.2.1.6 Samarbetsförmåga (känna samhörighet)

Samarbetsförmåga innebär att man kan arbeta gemensamt med andra människor och kan verka i team. Att känna samhörighet innebär att man känner att man ”hör till” en grupp och att man har något gemensamt. Att dessa egenskaper har grupperats i en och samma kategori, beror på att samarbete leder till att man känner sig samhörig.

Det intervjuade revisorerna ansåg att egenskapen samarbetsförmåga är väsentlig inom yrket. Därför har den medräknats undersökningen. Vid intervjuerna framkom även att egenskaperna osjälvisk och omtänksam, vilka i allmänhet är uppskattade egenskaper hos andra människor, saknar relevans i revisorsyrket. Egenskaperna bidrar inte med fördelar inom yrket, med anledning av detta utesluter vi dessa från studien. Istället kategoriseras samarbetsförmåga som också är förknippad med hur man fungerar tillsammans med kollegor. Även självständig är en egenskap som kan vara väsentlig inom revisionsarbetet. Då antalet egenskaper skulle begränsas till åtta egenskaper för vardera kön, har vi därför prioriterat bort denna egenskap eftersom ”revision är ett lagarbete”. (FAR Förlag s.58)

Kvinnor kommunicerar för att lösa problem och för att stärka relationer, vilket är fördelaktigt vid samarbeten med andra i grupp, menar John Gray (2002) enligt Stainton Rogers och Stainton Rogers(2002). Det har också nämnts tidigare att kvinnors anpassningsförmåga, service och lagarbete har börjat ses som en fördel med tanke på att dessa egenskaper krävs för att kunna samarbeta med människor. (Kanter 1993) Den kvinnliga kulturen präglas av att man prioriterar att vara i en gemenskap, där hög status anses vara att bli omtyckt i gruppen. (Wennberg 1997)

Konrad (2000) fann enligt Gunkel et al. (2007) att män värderade lönen och ansvar i arbetet högst, medan kvinnor skattade bland annat utmaningar, variation och kollegorna högre.

Enligt Gunkel et al. (2007) analyserade Hofstedes (2001) enkätsvar från anställda på IBM Corporation och fann att män värdesatte befordringar, lön och utbildning, medan kvinnorna värderade en vänlig atmosfär på jobbet och bra samarbete med kollegorna högst.

Förmågan att kunna samarbeta faller sig lättare för kvinnor (+ i tabellen). Män kan samarbeta med andra, men utmärker inte sig direkt inom denna egenskap (0 i tabellen).

Då vi utförde referensundersökningen innan vi hade egenskapsgrupperingen färdig inkluderades en del egenskaper inte. Till dessa egenskaper hör samarbetsförmåga varför vi inte kan söka stöd för klassificering. Likaså gäller för underkategorin. Vid närmare eftertanke borde vi ha väntat med referensundersökningen till efter genomförandet av expertintervjuerna, för att på så vis få en klarare bild av vilka egenskaper som krävs av en revisor.

4.2.1.7 Verbal förmåga

Med verbal förmåga menar vi förmågan att kunna uttrycka sig i tal och skrift. Verbal förmåga är alltså språklig intelligens, vilket med fördel används i kommunikation för att lätt uttrycka sig och vara tydlig i sitt språk. Ordförrådet är större och mer avancerat hos personer med verbal förmåga, vilket gör att de använder mer varierande ord. Skrivfärdigheter är även en del av den verbala förmågan.

Av expertintervjuerna framkom att förmågan att uttrycka sig i tal och skrift är en fördel när man arbetar som revisor, därför valdes denna egenskap till undersökningen.

Kvinnans och mannens hjärnor är olika. En signifikant skillnad som nämns ofta i litteraturen är att kvinnor får högre resultat än män när man testar verbal förmåga. (Moir och Jessel 1989) En förklaring till att människan är bättre eller sämre på att utföra vissa aktiviteter tycks ha att göra med om ett särskilt område i hjärnan är specifikt avdelat för en viss funktion. Kvinnor har specifika tal- och språkcentra i båda hjärnhalvorna, vilket gör henne bättre på att använda språket i tal och skrift. För män finns inget specifikt talcentrum utan språkfärdigheterna är mer utspridda. (Pease 1999; Moir och Jessel 1989)

Skillnaden kan iaktas redan i fosterstadiet. En grupp forskare i medicin som arbetade i Belfast upptäckte att kvinnliga foster i åttonde och tjugonde veckan, jämfört med manliga foster, visade mer frekventa och längre episoder av munrörelser. Manliga foster var å andra sidan mer kraftfulla och hade fler upprepanande arm- och benrörelser än kvinnliga. Detta tyder alltså på att kvinnor redan innan födseln visar tecken på att bli bättre talare. (Morris 1998)

Även när man undersöker skillnader bland nyfödda barn, det vill säga innan deras beteenden har påverkats av vuxna, visar det sig att flickor är bättre på verbala och kommunikativa

uppgifter i jämförelse med pojkar. Hos vuxna är det dock svårare att undvika den kulturella påverkan. (Morris 1998)

När flickor blir äldre och är mellan ett till fem år är de fortfarande språkligt mer avancerade än pojkar i samma ålder. Ordkonstruktionerna är bättre, de har mindre verbala fel samt bättre ordförråd. (Laidlaw et al. 2006; Gallagher et al. 2000; Morris 1998)

I takt med att intelligenstesten genom åren utvecklades, blev det uppenbart att kvinnor och flickor genomgående fick högre poäng vid test av språklig begåvning, medan män och pojkar fick högre poäng i matematik och rumslig förmåga. (Stainton Rogers och Stainton Rogers 2002) Enligt Canet-Giner och Saorý'n-Iborra (2007) fann även Jurma och Powell (1994) att kvinnor oftast har bättre kommunikationsfärdigheter än män.

Enligt litteraturen har kvinnor försprång i den verbala förmågan, det vill säga de är bättre än män på att uttrycka sig både tal och skrift (+ i tabellen). Däremot menas det inte att män skulle vara okunniga i området, men de har inte lika lätt att hantera tal- och skrivfärdigheter (0 i tabellen).

I referensundersökningen, där 1 räknas som en mycket manlig egenskap och 7 som en mycket kvinnlig, fick egenskapen verbal förmåga medelvärdet 4,87 och medianen 5, vilket betyder att de uppfyller kravet att den ska vara större eller mindre än 4. Medelvärdet ligger dock väldigt nära 4 och ger därför endast ett svagare stöd för att egenskapen är kvinnlig. T-testet visade att männen tyckte att egenskapen är neutral, medan kvinnorna ansåg den vara kvinnlig.

4.2.1.8 Noggrann (utförlig)

Att vara noggrann innebär att man är grundlig och ordentlig när man utför något. Utförlig har praktiskt taget samma betydelse, nämligen att vara omsorgsfull och detaljerad. Dessa egenskaper är därför likvärdiga.

Att noggrannhet är en väsentlig egenskap för en revisor framkom av expertintervjuerna. Det är orsaken till att vi tagit med egenskapen i undersökningen.

Vi har tidigare konstaterat att kvinnor är överlägsna i de flesta sinnesfunktionerna och därmed är utrustade för att ta emot fler typer av information. Den manliga hjärnan ger män ett övertag

i att handskas med ting och teorier, medan den kvinnliga hjärnan är konstruerad för att svara med större känslighet på alla sinnesintryck. De har därför lättare att sammanställa och relatera informationen från omgivningen. (Moir och Jessel 1989)

Enligt Hogg och Garrow (2003) utförde Gilligans (1982) en studie om unga kvinnor och deras bearbetningsteknik. Hon fann att när kvinnor möts av ett moraliskt dilemma går de igenom olika utfall och tar inblandades känslor med i beräkningen. Även Entwistle och Garvey (1972) fann att kvinnor har en tendens att ta en större mängd information med i beräkningen. (Hogg och Garrow 2003)

Att vara noggrann är ett av kvinnors utmärkande drag (+ i tabellen). Män är inte slarvigare, men generellt mindre noggranna än kvinnor (0 i tabellen).

I referensundersökningen fick egenskapen noggrann 5,1 i medelvärde och 5 som median. Det uppfyller kravet att den ska vara större eller mindre än 4. Då 1 räknas som en mycket manlig egenskap och 7 som en mycket kvinnlig betyder detta att egenskapen räknas som kvinnlig.

4.2.2 Manliga egenskaper ♂

Här följer de åtta manliga egenskaper vi, efter vår litteraturgenomgång och efter expertintervjuerna, funnit relevanta.

4.2.2.1 Målinriktad (koncentrerad och fokuserad)

Att vara målinriktad innebär att man är bestämd och har ett mål i sikte. Därför har även egenskaperna koncentrerad och fokuserad hamnat i denna kategori, eftersom de praktiskt taget har samma betydelse.

Revisorerna från våra expertintervjuer ansåg att målinriktad är en väsentlig egenskap inom deras yrke. Därför inkluderades egenskapen i studien. Efter våra expertintervjuer selekterade vi bland egenskaperna och valde bort egenskaperna tävlingsinriktad, konkurrens samt aggressiv, då egenskapen målinriktad passar bättre i revisionssammanhang. Även egenskapen prestationsbenägen är en sådan egenskap. Det underlättar inte att vilja prestera så mycket som möjligt. Målinriktad är en bättre beskrivning på hur man bör vara som revisor.

Den förtida arbetsfördelningen mellan könen har lett till en fysisk- och i viss grad mental specialisering. Av manliga jägare krävdes exempelvis fokusering på ihärdiga, långvariga aktiviteter och koncentration på långsiktiga mål. För att skydda sitt och sina kamraters liv, var de tvungna att rikta in sig på ett enda, centralt problem, jakten. Detta medförde att mannen utvecklades till att bli fokuserad. (Magnusson 2003; Morris 1998; Robert och Uvnäs 1994).

Den manliga hjärnans struktur är redan av naturen mer fokuserad än den kvinnliga. Då den manliga hjärnan är uppdelad i olika fack är män mer målinriktade och låter sig inte distraheras lika lätt som kvinnor. Skillnaderna i den manliga och kvinnliga hjärnan understryks ytterligare genom testosteronets koncentrationsbefrämjande effekt. På grund av sin hjärnstrategi tacklar mannen problem på ett generellt och egennyttigt sätt. (Pease 1999; Moir och Jessel 1989)

Litteraturen har argumenterat för att egenskaperna är manliga, vilket leder till att de får plus (+) i tabellen. Kvinnorna däremot är inte tankspridda eller ofokuserade, utan saknar utbredningen inom detta karaktärsdrag. Därför får de noll (0) i denna kategori.

I referensundersökningen fick vi medelvärdet 3,44 och medianen 3. Det uppfyller kravet att den ska vara större eller mindre än 4, även om medelvärdet ligger nära gränsen. Då 1 räknas som en mycket manlig egenskap och 7 som en mycket kvinnlig, indikerar detta att egenskapen betraktas som manlig och ger även i detta fall stöd åt klassificeringen.

Underkategorierna fokuserad och koncentrerad har däremot fått neutrala värden och ger därför inte lika starkt stöd.

4.2.2.2 Saklig (rättfram)

Med saklig menas att vara ”rak på sak”, det vill säga att vara realistisk och uppriktig. Man grundar sina åsikter på fakta och man är objektiv i sitt tänkande. Att vara rättfram innebär att man är öppen och ärlig, vilket i princip betyder detsamma som saklig. Därför har dessa grupperats i samma kategori, med egenskapen rättfram som undergrupp till saklig.

Från expertintervjuerna framkom att egenskapen saklig är användbart vid revisionsarbetet. Därför är den en del av studien.

Medan kvinnor är kända för att använda språket för att skapa samhörighet, är det manliga språket sakligt, koncist och utåtriktat. (Wennberg 1997) Detta anses även vara utmärkande för mannens kommunikation och tankesätt. Även när mannen angriper problem görs det på ett praktiskt och generellt sätt. (Shields 2007; Moir och Jessel 1989)

Meyers-Levy (1989) konstaterar att män är mer logiska då de koncentrerar sig på benfintlig information. Gilligans studie (1982) illustrerade att när män konfronteras med ett moraliskt dilemma så behandlas problemet rationellt och objektivt, liksom ett matematiskt problem. (Hogg och Garrow 2003)

Enligt ovanstående litteratur har kvinnor svårt för att gå ”rakt på sak” medan männens hjärna är konstruerad att göra just detta. Därför får männen plus (+) i denna kategori, medan kvinnorna får minus i tabellen (-), det vill säga att de är omständliga och mångordiga.

I referensundersökningen fick vi medelvärdet 3,2 och medianen 4. Det innebär att medianen strider mot kravet att värdena ska vara större eller mindre än 4. Då 1 räknas som en mycket manlig egenskap och 7 som en mycket kvinnlig, pekar medelvärdet på att den betraktas som manlig, även om stödet inte är så starkt som vi hade önskat. Även underkategorin rättfram anses vara manlig.

4.2.2.3 Självförtroende

Med självförtroende menas att man har tilltro till sin egen förmåga, det vill säga att ha mod nog att våga göra saker man vill, och känner sig trygg i sig själv. Har man självförtroende är man också självsäker i sin natur och har hög grad av självtillit.

Även denna egenskap tog vi med i studien då det framkom genom expertintervjuerna att egenskapen är väsentlig i revisionssammanhang. Då självförtroende innebär att man tror på sig själv och att man litar på sin egen förmåga ersätter det karaktärsdraget modig. Denna egenskap bedömde revisorerna från expertintervjuerna vara oviktig.

Grundläggande förutsättningar för jägarrollen ledde till att karaktärsdrag som självsäkerhet och dominans växte fram hos mannen. Dessa drag är ur ett evolutionärt perspektiv således nödvändiga anpassningar till rollen som jägare, krigare och försvarare. (Robert och Uvnäs

1994). Dessutom förstärker det manliga hormonet testosteron egenskaper som självförtroende och självständighet. (Moir och Jessel 1989)

Forskning har visat att flickor har lägre självkänsla under uppväxten, vilket Harter (1999) förklarar med att flickor upplever att de bedöms efter utseendet, vilket ledde till bland annat viktkomplex. Pojkar däremot uppskattas exempelvis för sin intelligens och är i större utsträckning nöjda med sitt utseende. (Gabois och Bowker 2007) Även ”The Attitude Interest Analysis Test”, som vi nämnde under egenskapen försiktig, visade att självsäkerhet är en maskulin egenskap. (Magnusson 2003; Robert och Uvnäs 1994)

På 1940-talet forskade två framträdande psykologer, Terman L. och Miles C. C, om maskulinitet och femininet. Enligt deras undersökning visade det sig att egenskaper som utmärker sig att vara manliga är att bland annat kraftfull, ihärdig, aktiv, stabil, stark och självsäker. (Magnusson 2003; Robert och Uvnäs 1994)

Även om detta är generaliseringar, som vi gärna vill framhålla, har män en tendens att ha bättre självförtroende än kvinnor. Kvinnor är dock i allmänhet inte osäkra på sig själv, varför de har fått en nolla (0) i förhållande till männens plus (+).

I referensundersökningen fick egenskapen självförtroende medelvärdet 3,07 och medianen 3. Det uppfyller kravet att den ska vara större eller mindre än 4, även om medelvärdet ligger nära gränsen. Då 1 räknas som en mycket manlig egenskap och 7 som en mycket kvinnlig, indikerar detta att egenskapen betraktas som manlig och ger även i detta fall stöd åt vår klassificering.

4.2.2.4 Riskbenägen

Att ta en risk innebär att man satsar trots att utgången är oviss. Att vara riskbenägen innebär att man har fallenhet för att ta risker.

Av expertintervjuerna framkom att riskbenägenhet kan vara en fördel när man arbetar som revisor, därför valde vi att ha med denna egenskap i undersökningen.

När det handlar om risktagande finns en signifikant biologisk skillnad. Enligt en undersökning om trafikolyckor visar det att försäkringssummorna är mycket högre när män är inblandade. Det är dessutom mindre sannolikt att en kvinna dör i en olycka. I 30-års åldern i vissa länder är det upp till 15 gånger mer sannolikt att en man dör i en olycka än en kvinna. (Morris 1998) Även Fagan et al. (2007) fann att sannolikheten att män utsetts för större risker än kvinnor är stor.

Då manliga chefer bland annat är mer benägna att ta risker passar de bättre för strategiskt ledarskap med visioner, medan kvinnor är bättre lämpade för administrativa och operativa uppgifter, har det påståtts traditionellt. (Takala och Kemppainen 2007)

Enligt Becker (2006) drog Rier D. (2005) slutsatsen att kvinnliga forskare är mer riskaverta än manliga. Detta gällde både yrkesmässiga och privata risker. Vilket gör det rimligt att anta att detta även gäller för könen generellt.

Enligt Phillips P. S. (2006) är olyckor på grund av risktagande 50 % vanligare än hjärtsjukdomar bland män under 60 år, och står för hälften av onaturliga dödsfall bland män under 45 år. Riskbenägenhet kombinerat med deras större självförtroende kan vara en orsak till att män råkar ut för fler olyckor i trafiken. Detta är en förklaring till att män har en förväntat kortare livslängd i västvärlden.

Enligt litteraturen tenderar män att ta fler risker, medan kvinnorna är riskaverta. Vi anser att de är varandras motsatser i detta avseende, vilket är anledningen till att kvinnorna får ett minus (-) i tabellen, medan männen får ett plus (+).

Enligt referensundersökningen fick vi medelvärdet 2,22 och medianen 2. Det uppfyller kravet att den ska vara större eller mindre än 4. Då 1 räknas som en mycket manlig egenskap och 7 som en mycket kvinnlig är detta ett tydligt tecken på att egenskapen betraktas som manlig.

4.2.2.5 Analytisk (utforskande)

Att vara analytisk innebär att man är utredande som person. Man nöjer sig inte med att saker är som de är, utan man tar gärna reda på mer. Man delar saker i mindre beståndsdelar, undersöker dem och försöker sedan dra slutsatser om ämnet. Utforskande är en synonym till analytisk, varför de har grupperats i samma kategori.

Att vara analytisk är mycket användbart när man arbetar som revisor framkom det i expertintervjuerna. Det är den främsta orsaken till att vi inkluderade egenskapen i undersökningen.

Undersökningar som gjorts på nyfödda bebisar, innan vuxna har hunnit påverka deras beteende, visar det sig att pojkarna är mer våldsamma och utforskande än flickor (Morris 1998) Enligt Canet-Giner och Saorý'n-Iborra (2007) menar Riley and McGinn (2002); Bem (1974) att den maskulina rollen karakteriseras av ett aggressivt, analytiskt och individualistiskt beteende. Medan kvinnan kännetecknas av att vara medkännande, förstående och känslig.

Enligt Hayes et al. (2004) porträtterar Loden (1985) i en undersökning manliga chefer som okänsliga och analytiska problemlösare, och menar att kvinnor kompletterar detta rationella beteende genom sin intuition och empati. Även en studie om könsstereotyper av Brenner och Bromer (1981) visar att män beskrivs som mer analytiska och logiska och kvinnor som mer intuitiva. (Hayes et al. 2004)

Vi har upptäckt att män i litteraturen ofta beskrivs som analytiska och utforskande i förhållande till kvinnor. Därmed har de fått ett plus (+) i tabellen. Kvinnorna däremot är, enligt vår åsikt, endast mindre framträdande i denna egenskap snarare än motsatsen till männen. (0 i tabellen)

Som vi tidigare nämnde var klassificeringen och grupperingen av egenskaperna inte fullständig då vi utförde referensundersökningen. Det resulterade i att vissa egenskaper inte ingick i enkäten som lämnades ut till våra bekanta, bland annat egenskapen analytisk. Dock frågade vi efter utforskande vilket är en likartad egenskap. Den fick medelvärdet 3,8 och medianen 4, Det innebär att medianen strider mot kravet på att den ska vara större eller mindre än 4. Dessutom finns det en risk för att respondenterna hade svarat annorlunda på egenskapen analytisk, varför vi inte kan söka stöd för klassificeringen för den här egenskapen. Detta misstag hade kunnat avhjälpas om vi hade väntat med referensundersökningen till efter vi genomfört expertintervjuerna.

4.2.2.6 ”Nätverkande”

Med denna egenskap, som vi kallar för ”nätverkande”, avser människor som har lätt för att skapa kontakter, är sociala och kan ”attrahera” andra. Stora nätverk kan komma till nytta, till exempel är det inte ovanligt att man får arbeten genom kontakter snarare än genom arbetsförmedlingar.

Att ha lätt för att skapa kontaktnätverk är en stor fördel när man arbetar som revisor framgick ur expertintervjuerna. Därför bedömde vi att den borde ingå i den empiriska studien.

Män har lättare för att skapa relationer på arbetet, trots att kvinnor vid hanterande av relationer har ett överläge. Vid ”nätverkande” är männens relationer funktionella snarare än känslomässiga. Exempelvis har männens skämt och ”ryggdunkande” litet med deras personliga gemenskap att göra. (Moir och Jessel 1989)

Att bygga kontaktnät för män innebär möjligheter till att kunna genomföra olika ekonomiska och fördelaktiga projekt. Männens sociala funktion innebär att de söker spänning, ”skämtar och skojar” samtidigt som de tillvaratar möjligheter till försörjning. (Nilsson 1999)

Då männen tenderar att ha större nätverk än kvinnor får de ett plus (+) i tabellen. Vi anser att kvinnorna saknar denna dimension, även om de inte är osociala, därför markeras denna med en nolla (0) i tabellen.

Då vi utförde referensundersökningen före egenskapsgrupperingen var fullständig, inkluderades inte en del egenskaper. Till dessa egenskaper hör även ”nätverkande” varför vi inte kan söka stöd för klassificeringen. Istället tillfrågades respondenterna efter social, vilket inte kan användas eftersom egenskaperna troligen uppfattas som olika.

4.2.2.7 Snabbt beslutfattande

Att kunna ta snabba beslut, innebär att man är fokuserad på en sak och objektivt kan bedöma svårigheter och hinder. I vissa situationer måste man fatta snabba beslut, då gäller det att utesluta vissa faktorer och endast ta det väsentliga med i sin beräkning.

Att snabbt kunna fatta kan enligt revisorerna vi intervjuade komma till användning inom revisorsyrket. I studie är denna egenskap därmed inräknad.

Männens hjärnstrukturer är tydligt indelade i fack. Det gör dem mer målinriktade och fokuserade, och därför distraheras de inte av närliggande detaljer i sina handlingar. Män försöker bortse från sammanhanget när de tar beslut. Därför går det åt mindre tid när en man ska komma fram till ett beslut. Eftersom kvinnan har tillgång till mer information och tar med fler faktorer i beräkningen än en man tar det på motsvarande sätt längre tid för henne. (Pease 1999; Morris 1998)

Enligt Dr. Kevin Clancy, och studien ”The testosterone Rush: A study of senior Marketing Executives` Decision-Making & Managing Styles” tenderar manliga marknadschefer att grunda sina beslut få faktorer och fokusera på kortsiktiga resultat. Detta indikerar att man i allmänhet är snabbare beslutsfattare. (Steinauer 1999)

Eftersom männen är mer målinriktade och fokuserade är de också snabbare beslutsfattare än kvinnor. (+ i tabellen). Kvinnor däremot tar hänsyn till fler faktorer i beräkningen, vilket kan leda till en mer utdragen beslutsprocess, varför de har fått ett minus i vår tabell (-).

Enligt referensundersökningen fick egenskapen snabbt beslutsfattande medelvärdet 2,41 och medianen 3. Det innebär att kravet på att den ska vara större eller mindre än 4 uppfylls, även om medelvärdet ligger nära gränsen. Då 1 räknas som en mycket manlig egenskap och 7 som en mycket kvinnlig, indikerar egenskapen att den ska kategoriseras som manlig.

4.2.2.8 Matematiskt tänkande (spatial förmåga)

Matematiskt tänkande är att lätt förstå och tolka siffror och kunna se sammanhang. Spatial förmåga är förmågan att korrekt kunna föreställa sig föremål och deras form, position, geografi och proportioner. Det vill säga förmågan att uppfatta hur tredimensionella föremål ser ut i rymden, speciellt om man roterar dem i olika plan. (Nationalencyklopedin 1995) Det matematiska tänkandet är förknippat med den spatials förmågan.

Att ha lätt för matematiskt tänkande är en stor fördel när man arbetar som revisor, vilket framgick av expertintervjuerna. Därmed ansåg vi att egenskapen skulle ingå i den empiriska studien.

Männens övertag vad det gäller denna förmåga har bevisats experimentellt. Män och kvinnor tilldelades stadskartor och ombads att beskriva vilken riktning man skulle ta för att ta sig genom staden och ut ur den, utan att rotera kartan. Männerna hanterade situationen bättre. Fler kvinnor än män föredrar att vända på kartan när de letar efter rätt väg, så att den stämmer överens med deras färdriktning. (Moir och Jessel 1989)

Man har även undersökt skillnader bland nyfödda barn, där det visar sig att pojkar är bättre på visuella och spatiala uppgifter. Detta med hänsyn att föräldrarna ännu inte har utövat inflytande på spädbarnen. (Morris 1998)

Vid John Hopkins-universitet i Boston har man sedan 1972 följt utvecklingen av barn med ovanligt högt verbalt IQ och matematisk förmåga. Det visade sig att pojkar klarade sig mätbart bättre i den matematiska delen av testet. Trots att flickor lär sig att räkna tidigare än pojkar, tappar de sitt övertag när matematiken byter inriktning från räkning till teori. (Shields 2007; Hines 2006; Gallagher et al. 2000; Moir och Jessel 1989)

Historiskt sett har man utgått från psykologin att män är intelligentare än kvinnor. (Morris 1998) Man har däremot tvingats modifiera intelligenttesten som psykologer använde sig av förr. De har alltså i efterhand vidareutvecklats, där man sedan kunnat utläsa att män erhållit högre poäng i tester som berör rumslig, det vill säga spatial förmåga och matematik. Slutsatsen man kan dra, enligt Kimura (1992), är att män har en del fördelar vad gäller matematiska och spatiala förmågan i förhållandet till kvinnor (Stainton Rogers och Stainton Rogers 2002; Nicholson 1986)

Även vad gäller tester av matematisk förmåga i Sverige, presterar pojkar bättre än flickor. Enligt skolverkets (1998) kartläggningar är resultatet genomgående, skillnader återfinns också i andra länder. I en studie gjord på matematikprestationer som ingick i en större internationell undersökning på elever i gymnasiets avgångsklasser jämfördes flickor och pojkar i speciellt utvecklade matematiska prov. Undersökningen omfattade 142 svenska gymnasieskolor samt alla gymnasieprogram. Genomgående statistisk signifikanta skillnader visade det sig från provresultaten, detta till fördel för pojkarna. (Magnusson 2003)

Det är också kulturellt förväntat att pojkar är duktigare än flickor på matematik. En undersökning gjort i USA visar just att mödrar har en viss inställning till sina barns matematiska förmågor. Man fann att de mödrar som hade läst en omdiskuterad undersökning av Eccles (1987); Jacobs och Eccles (1985) bedömde sina döttrars matematiska förmåga som lägre. Då det i denna studien hävdades att pojkar av naturen var bättre på matematik än flickor. (Magnusson 2003).

Enligt flera studier är männen överlägsna vad gäller spatial förmåga, vilket i sin tur är kopplat till matematiskt tänkande. (+ i tabellen) Vi anser att kvinnor inte är rent obegåvade när det kommer till dessa förmågor, utan endast inte är lika framträdande. Därmed får den en nolla i tabellen (0).

Då vi genomförde vår referensundersökning frågade vi efter egenskapen spatial förmåga. Denna kategori strukturerades om och vi namngav den till matematiskt tänkande, en benämning vi alltså inte hade med i referensundersökningen. Därför kan vi inte söka stöd för denna kategori då risken finns att det finns skillnader i hur båda benämningarna uppfattas.

4.2.3 Övriga könsspecifika egenskaper som inte har inkluderats i studien

Litteraturen har funnit andra könsspecifika egenskaper till vilka vi, efter expertintervjuerna, inte funnit skäl att inordna i någon av våra kategorier eller inkludera i de könsegenskaper som är utmärkande i revisionsprocessen. Nedan listar vi vilka och ger en förklaring till varför vi bedömer dem som mindre essentiella. Personliga egenskaper tillför självfallet individen något, men ändå har vi valt att fokusera på egenskaperna som tros vara mest väsentliga inom just revisionsbranschen. Våra följande bedömningar är alltså baserade på våra expertintervjuer.

Statusinriktad – (Sandelands 2001) En revisor behöver inte vara statusinriktad, eftersom det saknar betydelse för yrket. Detta är orsaken till varför vi valt bort denna egenskap.

Självhävdelse – (Stainton Rogers och Stainton Rogers 2002) En annan egenskap som vi efter intervjuerna anser att den saknar funktion i revisionsprocessen är självhävdelse. Det krävs inte att man ska kunna hävda sig själv som revisor.

Helhetssyn– (Moir och Jessel 1989) Att kunna se till helheten och vara artig är också egenskaper som skulle kunna vara väsentlig då man arbetar med revision. Men då vi begränsat oss till åtta egenskaper för vardera kön, har dessa prioriterats bort.

Vi vill tydliggöra att många av dessa egenskaper möjligtvis varit bra att ha som revisor, men att de inte är lika prioriterade och att vi inte hade möjligheten att testa alldeles för många. Med orsak av detta valdes de ut som lämpade sig mest för studien om revisionsprocessens delar.

4.3 Proposition

I det här avsnittet utformar vi en proposition där vi föreslår att könens olika egenskaper kan komma till nytta i olika delmoment av revisionsprocessen. Tack vare informationen vi erhöll genom expertintervjuerna har vi kunnat avgöra vilka 16 egenskaper som anses vara de mest väsentliga. Egenskaperna beskrivs och varför vi tror de är viktiga att besitta under revisionsprocessens gång. Även här är de första åtta kvinnliga egenskaper och därefter följer de åtta manliga.

Simultanförmåga (flexibel och anpassningsförmåga) ♀

Inom revisionen kan simultanförmåga komma till användning då man ofta arbetar med flera uppdrag samtidigt. Då är det en fördel att snabbt kunna skifta mellan dem och återuppta arbetet där man lämnade det. Som revisor är det lämpligt att vara flexibel då man samarbetar med flera personer på olika uppdrag och kan anpassa sig om förhållanden skulle ändras. Olika uppdrag kräver olika sorters granskningsmetoder, så man måste behärska olika tekniker och kunna arbeta med olika typer av företag. Likaså kontakten med klienterna kan kräva att man är anpassningsbar som person då man möter olika människor.

Uppmärksam (lyhörd och intuitiv) ♀

I revisionsbranschen är det en fördel att kunna med hjälp av sina intryck få en helhetssyn på klientföretagens verksamhet och få ett brett perspektiv på situationen. Eftersom det berör ett företags finansiella ekonomi är det bra att ha en överblick över det hela. Även under själva processen är det fördelaktigt att kunna lägga märke till vad som sker runt om sig men också för att få nya infallsvinklar.

Organisationsförmåga ♀

Organisationsförmåga kan komma väl till användning vid planeringen av granskningen. Det krävs att revisorn är ordningsam och kan hålla reda på en mängd olika information som samlas in vid iakttagelser och undersökningar i klientens verksamhet. Det krävs även att man är realistisk vid planeringen av granskningsarbetet, så att rätt mängd resurser nyttjas.

Laglydig ♀

Då revisionsbranschen är styrd av både lagar och normer är det genomgående nödvändigt att man känner sig förpliktigad att följa rådande lagstiftning, andra normer och praxis. (Precht 2006)

Försiktig ♀

Som revisor är det grundläggande att vara både kritisk och försiktig då man exempelvis värderar lagret. Det krävs att man kontrollera uppgifterna själv istället för att förlita sig på vad andra människor påstår. En av de centrala principerna är försiktighetsprincipen, som föreskriver att värderingen ska göras med ”rimlig försiktighet”, försiktigheten får dock inte gå så långt att den kommer i konflikt med kravet på en rättvisande bild av ställningen och resultatet. (FAR Förlag 2007)

Samarbetsförmåga (känna samhörighet) ♀

Att känna samhörighet ökar trivseln på jobbet och är därför positivt inom revisionsbranschen, likväl som på alla arbetsplatser. Då man som revisor ofta arbetar gemensamt är det en stor fördel att kunna samarbeta, både med kollegor och klienter. Revisorsyrket är i högsta grad socialt betingat, varför en revisor måste kunna samverka med andra människor.

Verbal förmåga ♀

Som revisor måste man kunna både utforma formella rapporter och PM, samt kunna samtala med klienter över all dagliga företeelser. Därför är verbal förmåga en avgörande egenskap att ha som revisor.

Noggrann (utförlig) ♀

Noggrannhet är en viktig egenskap hos en revisor då det är stor mängd information som ska revideras samtidigt som tiden är begränsad. Därför är det av största vikt att man fångar det väsentliga och inte går miste om de centrala delarna av arbetet.

Målinriktad (koncentrerad och fokuserad) ♂

Som revisor är det användbart att vara målinriktad under hela processen, detta eftersom de strävar efter ett mål, det vill säga att göra uttalanden om revisionsberättelsen. Dessutom är det väsentligt att inte låta sig distraheras av ovidkommande faktorer utan vara fokuserad under processens gång. Väsentlighetsprincipen fastställer att information är väsentlig om den påverkar de ekonomiska beslut som användarna fattar med utgångspunkt i de finansiella rapporterna. (FAR Förlag 2007)

Saklig (rättfram) ♂

Det saknar betydelse att i revisionsarbetet undanhålla information för sina kollegor eller klienter, då det är essentiellt att vara uppriktig och objektiv som revisor. Exempelvis då revisorn måste vara saklig är då han eller hon ska upplysa klienten om vad som måste åtgärdas vid eventuella fel. (FAR Förlag 2006)

Självförtroende ♂

Självförtroende och självtillit är viktiga egenskaper för en revisor. Revisorn måste visa sin styrka och vara stabil, då de kan utsättas från kritik från klienten. Dessutom måste godkända och auktoriserade revisorer kunna ta avgörande beslut, till exempel då revisorn ska bedöma huruvida revisionsberättelse ska föreställas som ren eller oren. Besluten innebär ett stort ansvar och därmed essentiellt att känna tillit till egen förmåga för att undvika motståndet från klienten exempelvis.

Riskbenägen ♂

”Friskt vågat är hälften vunnit” brukar det talas om. Vilket också är hur revisorer måste agera eftersom de inte kan kontrollera alla delar av klientbolaget. Därmed riskerar man att försumma mindre detaljer, men huvudsakligen ska fokus ligga på väsentliga fel och där risken är som störst.

Analytisk (utforskande) ♂

Då revisorsyrket innebär att granska och kontrollera klientens räkenskaper, samt ledningens förvaltare, är undersökning och utredning en stor del av revisionsarbetet. Därför anses denna egenskap som väsentlig för denna studie. Som revisor krävs det att förstå vad som ligger bakom klientens resultat och ställning, därmed anses en utforskande natur en fördelaktig egenskap.

”Nätverkande” ♂

Denna egenskap är betydelsefull eftersom revisorn ständigt lär känna nya människor och knyter nya kontakter i sitt yrke. Det är ett arbete som kräver att man fungerar tillsammans med andra människor, både kollegor och klienter. Att ha ett stort nätverk är dessutom positivt om man behöver experthjälp, exempelvis inom skattefrågor. Då kommer kontakter väl till hands.

Snabbt beslutfattande ♂

Snabbt beslutfattande kan en revisor ha nytta av dels under planeringen, dels under granskningsfasen. Revisorn får ta beslut om vad som ska granskas, det vill säga vad som är väsentligt eftersom allt inte kan inspekteras. Att revisorer har ont om tid är väl känt, att ödsla bort dyrbar tid på att inte kunna bestämma sig är därför kostsamt och opraktiskt.

Matematiskt tänkande (spatial förmåga) ♂

Har man som revisor en fallenhet för matematiskt tänkande underlättar det arbetet, då granskning av klientens räkenskaper kräver förståelse för siffror och hur ”saker och ting” fungerar samt hör samman. Man ska alltså kunna tolka siffror för att sedan komma fram till vad det beror på och se samband.

4.4 Kapitelsammanfattning

I ovanstående kapitel har kategorisering av egenskaperna skett, där vi med hjälp av litteraturstöd argumenterar för varför egenskapen är manlig eller kvinnlig. Denna uppdelning har vi, förutom genom litteraturen, åstadkommit med hjälp av informationen från intervjuerna med revisorerna samt referensundersökningen.

De kvinnliga egenskaper vi har kommit fram till är följande: Simultanförmåga, uppmärksam, organisationsförmåga, försiktig, laglydig, samarbetsförmåga, verbal förmåga och noggrann.

Målinriktad, saklig, självförtroende, riskbenägen, analytisk, ”nätverkande”, snabbt beslutfattande och matematiskt tänkande är de manliga egenskaper som vi anser har störst betydelse vad gäller arbete med revision.

Därefter utformar vi en proposition där vi föreslår att könens olika egenskaper kan komma till nytta i olika delmoment av revisionsprocessen. Vi beskriver egenskaperna och varför vi tror

de är essentiella att besitta under revisionsprocessens gång. Vi listar även egenskaperna vi bedömer som mindre väsentliga samt orsakerna till att det valts bort.

5. Empirisk metod för att testa teorin om könens betydelse

I detta kapitel kommer vi att gå igenom hur vi har gått till väga för att testa propositionen.

5.1. Metod

Det mest lämpade empiriska undersökningen hade varit att göra en direkt observation av de olika momenten i revisionsprocessen för att få mer insikt om hur de fungerar i praktiken. Då hade vi haft möjlighet att iaktta personalens arbetssätt och försöka få en uppfattning av vilka egenskaper som verkar framträdande i olika delprocesserna. På grund av vår tidsbegränsning och revisionsbyråernas sekretess fanns det ingen möjlighet att genomföra detta.

Istället utformade vi, efter expertintervjuerna, en webbenkät som skickades ut till 1000 godkända och auktoriserade revisorer. I enkäten fick respondenterna besvara frågor som vilka egenskaper de ansåg vara angelägna i deras yrke. Frågorna uppdelades i revisionsprocessens delmoment och för varje fråga fick respondenterna välja de tre mest väsentliga egenskaperna.

5.2 Datainsamling

Den primära informationen som använts är resultaten från webbenkätundersökningen, referensundersökningen samt expertintervjuerna.

5.3 Operationalisering

Operationalisering innebär att teoretiska begrepp omvandlas till observerbara variabler. Man arbetar utifrån problemställningen för att i det empiriska arbetet testa detta. (Johanessen och Tuft 2007). Vi undersökte problemet genom en webbenkät, för att snabbt och kostnadseffektivt nå ut till målgruppen. (Dahmström 2005)

5.3.1. Utformning av enkäten

Den främsta orsaken till att vi valde en webbenkät är för att få ett stort antal respondenters uppfattning om vilka egenskaper de anser vara centrala i revisionsprocessen. Denna allmänna uppfattning hjälper oss för att generalisera i studien. Skulle vi endast ha haft expertintervjuernas resultat till förfogande, hade svaren varit för beroende av den enskilda individens uppfattning och därmed varit mindre trovärdig. Formen webbenkät valdes även med anledning av kostnadseffektiviteten, samt att man når ut till ett stort antal respondenter.

Med hjälp av litteraturen kartlade vi hur revisionsprocessen går till och vilka olika moment som ingår. För att bekräfta detta tog vi hjälp av expertintervjuerna. Sedan delades revisionsprocessen upp i olika delprocesser. Vid expertintervjuerna fick vi försäkran för uppdelningen, det vill säga större insikt om hur arbetet går till i verkligheten.

Vid uppdelningen av revisionsprocessen, fick vi fram 12 delmoment. För varje delmoment tillfrågade vi revisorerna vilka tre egenskaper som är de mest betydelsefulla. Respondenterna hade 16 egenskaper som alternativ, åtta manliga respektive åtta kvinnliga, samt ett öppet alternativ vid behov. Varje egenskaps betydelse förklarades i korthet för att undvika misstolkningar av egenskapen. Dessutom bestämde vi att inte nämna att egenskaperna är kategoriserade som manliga och kvinnliga i undersökningen, detta för att undvika fördomsfulla svar. Egenskaperna blandades för att inte avslöja uppdelningen.

Respondenterna fick bland 17 egenskaper välja ut tre svarsalternativ. Eftersom vi hade stort antal egenskaper att välja mellan, ansåg vi att ett eller två skulle vara för få och inte skulle ge en rättvisande bild av vilka egenskaper som krävs. Å andra sidan skulle fler svarsalternativ ta för mycket av respondenternas tid i anspråk och eventuellt minska svarsfrekvensen. (Saunders et al. 2007) Vi skulle ha kunnat låta respondenterna själva skriva tre egenskaper för varje fråga, men för att underlätta för oss själva vid databehandlingen, och även för respondenterna, valde vi att ha slutna alternativ. Vi har dock ett öppet svarsalternativ, om de skulle tycka ett en egenskap saknades bland de övriga svarsalternativen. Vidare försökte vi utforma frågorna till webbenkäten så lättförståeliga som möjligt för att undvika misstolkningar.

(Dahmström2005)

Avslutningsvis ställdes ett antal bakgrundsfrågor, där vi frågade om kön, ålder, erfarenhet i branschen och deras revisorstitel, det vill säga om de är godkända eller auktoriserade. Syftet med dessa frågor var att senare kunna reliabilitetstesta resultaten, med andra ord koppla information till svaren i enkäten och försöka se om dessa variabler påverkat svaren.

Exempelvis kan män och kvinnor eller godkända och auktoriserade revisorer ha svarat olika. Eftersom revisorerna fungerar som våra observatörer måste vi testa hur bra observatörer de är. Med reliabilitetstesten kan vi testa hur trovärdiga deras observationer är.

Variabeln ålder lämnades öppen för respondenten att själva fylla i. Även erfarenhet fick fyllas i själv av respondenten. Mot slutet lämnades en rad där de revisorer som var intresserade av resultaten skulle ange sin e-postadress.

5.3.3 Urval

Vi skickade undersökningsformuläret till revisorernas e-postadresser vilka vi fick tag på genom FAR SRS hemsida och deras medlemsregister för kvalificerade revisorer. Då en annan grupp i vår klass också hade utgått från detta register och redan har skickat sin enkät till auktoriserade revisorer med efternamn som börjar på bokstaven A-J, skickade vi vår enkät till 500 godkända revisorer från A-H och 500 auktoriserade från K-N. Detta för att öka vår svarsfrekvens eftersom revisorerna möjligtvis kunde tycka att det är tröttsamt att svara på fler än en enkät under en och samma period. På detta vis fick vi även lika många godkända som auktoriserade revisorer. Vi började på första bokstaven A respektive K och gick sedan systematiskt igenom namnen i alfabetisk ordning tills vi hade fyllt vår kvot. Vi valde endast revisorer vars e-post adress fanns i registret.

5.3.4 Genomförande av studien

Med hjälp av en kontakt utformade vi en webbenkät som skickades till de 1000 revisorer vi valt ut. I e-postmeddelandet bifogades ett introduktionsbrev, se bilaga 1, där vi förklarade vem vi var och syftet med studien. (Dahmström 2005) Dessutom fanns länken till webbenkäten med i brevet. Efter en vecka skickades en påminnelse ut där vi tackade de som redan hade svarat och bad övriga att fylla i undersökningen. Den gången fick vi flera frågor av revisorer som undrade vilken undersökning vi syftade på. Vi svarade och bifogade informationsbrevet från första e-postmeddelandet. Efter ytterligare en vecka skickades samma påminnelse ut, denna gång med informationen om vilken undersökning det gällde. Tre dagar efter andra påminnelsen stängdes enkäten och vi fick tillgång till svaren.

Då vi lovade respondenterna anonymitet avstod vi från möjligheten att kontakta revisorerna i efterhand för att inhämta tilläggsinformation. Vi ville att de tillfrågade skulle få vara anonyma för att insamla så sanningsenliga svar som möjligt. Saunders et al. (2007) betonar vikten av etik och krav på god kvalitet i forskningen. Därför skyddade vi försökspersonernas integritet och behandlade svaren konfidentiellt.

Enligt Saunders et al. (2007) bör man testa enkäten innan den går ut till respondenterna för att säkerställa att frågorna är förståeliga och uppfattas på rätt sätt. Kontakten som hjälpte oss att administrera webbenkäten missade dock detta och skickade ut enkäten före pilotstudien. Detta

kan ha lett till att frågorna missförstods. Då vi i efterhand tittat på svaren verkar det dock inte som om det funnits svårigheter att förstå enkäten. Hade respondenterna velat nå oss fanns vår e-postadress angiven.

5.4 Validitet och reliabilitet

Enligt Saunders anses graden av validitet bero på om man verkligen observerar det man önskar att observera med hjälp av sina insamlade data. (Johannessen och Tuftte 2007) För att uppnå validitet i undersökningen har vi utgått från propositionen, det vill säga att könsegenskaper har betydelse i revisionsarbetets olika delar. En faktor som riskerar att minska validiteten, är att vi inte testade webbenkäten innan den skickades ut (Saunders et al. 2007)

Reliabiliteten relaterar man till sin datainsamlingsmetod och analysteknik. (Saunders et al. 2007) Med andra ord mäter reliabiliteten tillförlitligheten i data som används för forskning. (Johannessen och Tuftte 2007). Då vi, genom webbenkäten, bad revisorerna att vara våra observatörer reliabilitetstestade vi resultaten grundligt för att fastställa hur bra deras observationer verkligen var. För att uppnå reliabilitet har vi, som vi nämnde ovan, försäkrat respondenterna att deras svar behandlas anonymt och enligt sedvanlig forskningsetik. Vidare har vi inte nämnt att egenskaperna är könsrelaterade, eftersom det är en känslig fråga och vi vill undvika fördomsfulla svar.

Något som kan påverka reliabiliteten negativt är tidpunkten då vi skickade ut enkäten. Webbenkäten skickades ut på en måndag, då många kan vara upptagna och stressade av arbetet som väntar. Skulle vi ha skickat ut enkäten en fredag istället hade möjligtvis svarsfrekvensen varit högre, då allt prioriterade uppgifterna redan varit avklarade. (Saunders et al. 2007) I analyskapitlet kommer vi att redovisa våra reliabilitetstester.

5.5 Bortfallsanalys

Vi skickade enkäten till 500 godkända och 500 auktoriserade revisorer. Av dessa var 308 kvinnor. I efterhand inser vi att vi borde ha skickat till lika många män som kvinnor, liksom vi gjorde med antalet godkända och auktoriserade revisorer.

Vi fick 52 kvinnliga respondenter och 117 manliga. Av de godkända svarade 93 personer och av de auktoriserade 71. Då vi saknar information om respondenternas ålder, kan ingen bortfallsanalys utföras för variabeln, likaså variabeln erfarenhet.

	Svarande	Bortfall
Kvinnor	16,9 %	83,1 %
Män	16,9 %	83,1 %
Godkända	18,6 %	81,4 %
Auktoriserade	14,2 %	85,8 %
Totalt	16,9 %	83,1 %

Tabell 5.1, *Bortfallsanalysen presenteras.*

Enligt Dahmström (2005) kan man vid webbenkät räkna med ett stort bortfall och tekniska problem. Då vi inte haft personlig kontakt med revisorerna är vi ovetande om eventuella problem med att fylla i webbenkäten. Webbenkäten provades dock på tre olika datorer, varav en Mac, och man kan aldrig helgardera sig mot tekniska problem.

5.6 Kapitelsammanfattning

Vi bestämde oss för att utföra undersökningen med en webbenkät, där vi tillfrågade godkända och auktoriserade revisorer om vilka egenskaper som krävs under revisionsprocessens olika moment. Genom FAR SRS medlemsregister kontaktade vi revisorer och skickade webbenkäten till deras e-postadresser.

I enkäten fick de välja tre bland 17 svarsalternativ, åtta kvinnliga respektive manliga egenskaper samt ett öppet svarsalternativ. Vi undvek dock att påpeka att egenskaperna är könsrelaterade. Enkäten bestod även av bakgrundsfrågor så att resultaten kan reliabilitetstestas.

Resultaten från undersökningen är våra primärdata. Bortfallet i studien har också tagits hänsyn till, där utreds hur många som inte medverkat. Vidare har vi diskuterat begreppen validitet och reliabilitet och deras betydelse för studien.

6. Analys

Följande kapitel ägnas åt att analysera resultaten från den empiriska undersökningen. Vi börjar med att göra en totalanalys där vi ser vilka egenskaper som har fått flest respektive minst poäng i revisionsprocessen. Därefter övergår vi till att analysera de tolv delprocesser i vilka vi indelat revisionsprocessen. Sedan kommer kärnan av uppsatsen, nämligen analysen av manliga eller kvinnliga egenskaper i förhållande till revisionsprocessen, samt reliabilitetstesten.

6.1 Totalanalys

I den första analysen beskriver vi inledningsvis spridningen i ålder och erfarenhet. Därefter redovisas vilka egenskaper som totalt sett har betraktats som mest väsentliga, oavsett vilket delmoment det gäller. Det ger oss en uppfattning om vilka egenskaper som generellt anses vara centrala i revisionsprocessen.

Respondenterna i den empiriska undersökningen hade en ålder från 29 till 78 år. Spridningen är normalfördelad, likaså variabeln erfarenhet. Det visade sig där att revisorerna har mellan fem till 50 års erfarenhet i branschen. Värdet som förekom flest gånger, det vill säga typvärdet, är 25 vilket innebär att en majoritet av respondenterna har 25 års erfarenhet.

Nedan följer en tabell över vilka tre egenskaper som fått flest antal poäng. Poängen anger hur många individer som har svarat att egenskapen är väsentlig i samtliga frågor. En egenskap kan därmed maximalt få 2028 poäng (antal delfrågor [12] * antal respondenter [169]). En fullständig lista över samtliga egenskapers poäng finner man i bilaga 3.

	Egenskap	Poäng
1	Analytisk	1039
2	Noggrann	786
3	Uppmärksam	658

Tabell 6.1, *Egenskaper med flest poäng.*

Totalt sett anses egenskapen analytisk vara den mest väsentliga vid revisionsarbetet. Egenskapen underlättar för revisorerna vid upptäckandet av fel i bokföring och förvaltning. Egenskapen noggrann var den andra mest förekommande egenskapen. Noggrannhet är betydelsefullt då revisorn exempelvis ska genomföra substansgranskning. Den tredje egenskapen som tillhörde de mest väsentliga är uppmärksam, vilken kommer till användning då revisorn inte får missa viktig information.

En del egenskaper fick litet antal poäng. Till dem hör ”nätverkande”, riskbenägen, snabbt beslutsfattande och simultanförmåga. Vi saknar anledning att tro att respondenterna misstolkade egenskapernas innebörd, då vi under varje egenskap förklarade dess betydelse. Istället kan orsaken vara att egenskaper som ”nätverkande” och simultanförmåga är väsentliga egenskaper för en revisor, dock inte för en särskild delprocess. De tre egenskaper som fick minst antal poäng redovisas i tabellen nedan.

	Egenskap	Poäng
15	”Nätverkande”	60
16	Annan	29
17	Riskbenägen	19

Tabell 6.2, *Egenskaper med minst poäng.*

Förutom de 16 manliga, respektive kvinnliga, egenskaperna fanns även ett öppet svarsalternativ. Det mest förekommande svaret i detta alternativ var egenskapen erfaren. Det är förståeligt eftersom en revisor gör olika bedömningar och avväganden, vilka underlättas om man är erfaren. Erfarenhet är ingen könsspecifik egenskap, utan avgörs endast av antal år inom branschen vilket är grunden till att vi inte beaktat egenskapen i studien. Andra förslag respondenterna kom med var egenskaper som kreativ, affärsmässig, nutidsorienterad och att ha ett allmänt intresse för samhällsekonomiska faktorer men också att kunna delegera arbetsuppgifter.

6.2 Analys av delprocesserna

I följande del av analysen lyfter vi fram de tre egenskaper som, enligt respondenterna, är mest väsentliga för varje delmoment. Vi börjar med att presentera en tabell där vi sammanfattar resultaten, sedan övergår vi till att redogöra för utfallet av varje delmoment och förklarar varför vi tror egenskapen är grundläggande i just det momentet.

6.2.1 En översikt av delprocesserna i förhållande till egenskaperna

I följande matris matchas revisionsprocessens olika moment med samtliga egenskaper, varför man för varje delmoment kan utläsa vilka de tre främsta egenskaper är, enligt revisorerna.

Egenskaper:	Delprocesser											
	1	2	3	4	5	6a	6b	7a	7b	8a	8b	9
Simultanförmåga												
Riskbenägen												
Matematiskt tänkande					X		X	X				
Snabbt beslut												
Verbal förmåga										X		X
Uppmärksam		X			X	X			X			
Självförtroende												
"Nätverkande"												
Laglydig	X								X		X	
Analytisk		X		X	X	X	X	X	X			
Samarbetsförmåga			X									
Målinriktad			X	X								
Organisationsförmåga		X	X	X								
Noggrann	X					X	X	X		X	X	X
Saklig	X									X	X	X
Försiktig												
Annan												

Tabell 6.3, *Revisionsprocessens olika moment relaterade till egenskaper.*

Delprocesser i revisionsprocessen:

1. Självgranskning enligt analysmodellen för fastställandet av oberoendet
2. Informationsinsamling om klientbolaget
3. Granskningsledarens fördelning av arbetet
4. Utformande av revisionsplan och granskningsprogram
5. Bedömning av risk för väsentliga fel
6. Olika sorters granskning:
 - a) Granskning av intern kontroll
 - b) Substansgranskning
7. Granskning av räkenskapsrevision och förvaltningsrevision:
 - a) Granskning av årsredovisning och bokföring
 - b) Granskning av VD:s och styrelsens förvaltning
8. Utformandet av rapporter:
 - a) Interna rapporter
 - b) Externa rapporter, revisionsberättelsen
9. Löpande dokumentation av granskningsarbetet

6.2.2 Utredning av delprocesserna i förhållande till egenskaperna

I nästa avsnitt övergår vi till att gå in på varje delmoment och försöka finna förklaringen till varför vi tror att egenskapen är central i just det momentet. Varje delprocess inleds med en redogörelse av vilka tre egenskaper som fått flest poäng.

1. Självgranskning enligt analysmodellen

1. Laglydig
2. Saklig
3. Noggrann

När revisorn ska granska sig själv enligt analysmodellen, anser revisorerna från den empiriska studien att egenskaperna laglydig, saklig och noggrann är mest väsentliga. Orsaken till att laglydig återfanns bland de mest väsentliga egenskaperna, är möjligtvis att revisorer enligt praxis bör följa analysmodellen. (FAR Förlag 2006)

Egenskapen saklig fick, näst efter laglydig, flest antal poäng. Saklig är en egenskap som kan relateras till opartiskhet, vilket vid självgranskningen kan ha betydelse när revisorn möts av påtryckningar från omgivningen.

Den tredje essentiella egenskapen var noggrann. När man ska fastställa sitt oberoende måste man vara noggrann för kunna upptäcka förhållanden som kan rubba opartiskheten.

2. Informationsinsamling

1. Analytisk
2. Uppmärksam
3. Organisationsförmåga

Vid datainsamlingen om klientbolaget anser våra respondenter att analytisk är en användbar egenskap. Det kan förklaras med att revisorer grundligt måste granska informationen som samlas in från företaget. Man måste också ha förståelse för branschen i fråga för att kunna avväga vilken information som behövs.

Efter egenskapen analytisk, hamnade uppmärksam och organisationsförmåga i rangordningen. Det är som revisor väsentligt att vara uppmärksam angående information som påträffas hos klienten, då revisorn måste selektera vilken sorts information som ska ligga till grund för granskningsarbetet. Vidare innebär det att man måste organisera arbetet på bästa sätt. Då man har tidspress är det av vikt att organisation av arbetet sker, så att informationsinsamlingen blir effektiv.

3. Fördelning av arbetet

1. Organisationsförmåga
2. Samarbetsförmåga

3. Målinriktad

När man ska fördela arbetet, ska revisorn ha i åtanke vem som lämpar sig för olika uppgifter. I den empiriska undersökningen framkom att egenskaperna samarbetsförmåga, organisationsförmåga samt målinriktad behövs. Man måste kunna planera och organisera vem ska göra vad, samt kunna verka i team. Granskningsledaren bör vara målinriktad för att få revisorsmedarbetarna att sträva efter samma mål, vilket inom revisionen är att avge en revisionsberättelse.

4. Utformning av revisionsplan och granskningsprogram

1. Analytisk
2. Målinriktad
3. Organisationsförmåga

Analytisk följt av egenskaperna målinriktad och organisationsförmåga är de tre egenskaperna vilka respondenterna ansåg vara mest relevanta i fjärde delmomentet. Målet med planeringsarbetet är just att utforma en revisionsplan och ett granskningsprogram. I revisionsplanen finns informationen om väsentligheterna och riskerna dokumenterade, då analytisk förmåga kommer till nytta eftersom informationen i riskområden behöver undersökas i större omfattning. Samtidigt ska, genom granskningsprogrammet, de mest lämpade åtgärderna väljas för hur revisionsplanen ska efterlevas.

Egenskapen målinriktad kommer till nytta eftersom man strävar efter att framställa revisionsberättelsen och saknar tid att fördjupa sig i detaljer. I granskningsprogrammet är granskningsåtgärderna utformade efter klienten, då det ofta skiljer sig i bolagets storlek samt vilken bransch det tillhör. Därför gäller det att planera revisionsplanen och granskningsprogrammet så att de är anpassade efter företaget i fråga.

5. Bedömning av väsentliga fel

1. Analytisk
2. Matematiskt tänkande
3. Uppmärksam

Analytiskt tänkande kommer ofta till användning under hela processens gång, likaså gör det vid bedömning av var risken för väsentliga fel är som störst. Då revisorn inte kan granska alla detaljer, måste informationen selekteras. I fall där risken för väsentliga fel är stor är det av stor vikt att utreda dessa områden grundligare.

Eftersom granskningen av räkenskaperna är en stor del av arbetet, anser revisorerna att man också behöver matematisk tänkande för att utföra en kvalificerad revision.

Uppmärksam är den tredje essentiella egenskapen bland de tre främsta. Det krävs att man är observant så att väsentliga fel upptäcks, eftersom annars risken finns att revisionen inte uppnår den kvalitet som krävs av lagstiftningen.

6a) Granskning av intern kontroll

1. Analytisk
2. Uppmärksam
3. Noggrann

Respondenterna i undersökningen anser även i detta delmoment att analytisk förmåga är den mest väsentliga egenskapen. Då man ska undersöka företagets olika kontrollmoment, exempelvis rutiner, processer och dokumentation, måste man försäkra sig om att de fungerar på ett korrekt sätt.

Uppmärksam och noggrann är också väsentliga egenskaper. Man ska vara vaksam och reagera på detaljer som kan ge en fingervisning om hur den interna kontrollen fungerar.

6b) Substansgranskning

1. Analytisk
2. Noggrann
3. Matematiskt tänkande

Då bolagets interna kontroll är mindre välfungerande, används substansgranskning som strategi för granskningsarbetet. Revisorerna menade att de mest användbara egenskaperna är analytisk förmåga, noggrannhet samt matematiskt tänkande. Substansgranskning kan innebära att till exempel gå igenom kvitton och saldon. Att vara analytisk är fördelaktigt i detta skede. Då substansgranskningen inriktar sig på detaljerad information är det viktigt att detta genomförs med all noggrannhet. Likaså krävs matematiskt tänkande då substansgranskningen även består av affärstransaktioner.

7a) Granskning av årsredovisning och bokföring

1. Analytisk
2. Matematiskt tänkande
3. Noggrann

Vid granskning av räkenskapsrevision, vilken består av årsredovisning och bokföringen, krävs enligt våra respondenter att man är analytisk, har lätt för matematiskt tänkande och är noggrann i sitt arbetssätt. Analytisk är en väsentlig egenskap för momentet då siffror måste tolkas rätt. Revisorn bör förstå den ekonomiska trenden i klientföretaget, och kunna förklara vad det beror på. Det underlättar att ha ett matematiskt tänkande samt noggrannhet vid granskas av årsredovisningen och bokföringen, då det är lätt att vilseledas av alla siffror.

Ett misstag, som vi har upptäckt i efterhand, gäller denna fråga om räkenskapsrevision vilken i praktiken omfattar substansgranskning och granskning av intern kontroll. Då vi redan frågade efter detta i de föregående två frågeställningarna, medförde det alltså att vi frågade efter samma moment. Detta hade möjligtvis kunnat undvikas om vi hade testat webbenkäten på revisorer.

7b) Granskning av VD:s och styrelsens förvaltning

1. Uppmärksam
2. Analytisk
3. Laglydig

I detta delmoment är de mest betydelsefulla egenskaperna, enligt den empiriska undersökningen, uppmärksam, analytisk och laglydig. Det är viktigt att som revisor kunna bedöma VD:s och styrelsens agerande i olika situationer i bolaget, det vill säga om bokföringsskyldigheten efterföljs och lagstiftningen samt bolagsordningen ej överträdes. Därmed måste revisorn vara observant på beslut, åtgärder och andra förhållanden som styrelsen vidtar. Dessutom krävs det att dessa händelser utreds noggrannare så att de inte strider mot lagtexten.

8a) Utformandet av interna rapporter:

1. Verbal förmåga
2. Saklig
3. Noggrann

Verbal förmåga, vilket innebär att kunna uttrycka sig väl i tal och skrift, var enligt vår studie den mest användbara egenskapen vid utformande av diverse interna rapporter som skickas till klienten. Dessa rapporter är skriftliga såväl som muntliga. Det kan innehålla konstruktiva förslag till förbättringar, vilket ledningen har rätt att erhålla innan slutgiltiga beslut tas i den externa rapporten.

Som revisor ska man även vara saklig och objektiv, då man inte får låta sig påverkas av klienten. Det är istället centralt för klienten att ta del av den information som revisorn bedömer vara inkorrekt. Arbetet och bedömningen ska dessutom göras noggrant och beskrivas utförligt i rapporten, så att man ger tydliga förslag på förbättringar till bolaget.

8b) Utformandet av externa rapporter:

1. Laglydig
2. Saklig
3. Noggrann

I externa rapporten, det vill säga revisionsberättelsen, fattar revisorn beslut om avstyrkande respektive tillstyrkande av resultat- och balansräkningens fastställande, vinstdispositionen samt styrelseledamöternas och VD:s beviljande om ansvarsfrihet. Vid valet av att skriva en ren eller oren revisionsberättelse ska revisorn bedöma om lagregler och normer har följts. Bedömningen ska vara realistisk och grunda sig på fakta för att vara så trovärdig som möjlig. Egenskaperna laglydig samt saklig är alltså i detta skede väsentliga.

Vidare tyckte våra respondenter att noggrann också är en nödvändig egenskap, eftersom beslutet är mycket betydande för klientbolagets framtid.

9. Dokumentation

1. Noggrann
2. Saklig
3. Verbal förmåga

Under arbetets gång dokumenterar revisorn granskningsarbetet, med andra ord redovisas granskningsåtgärderna. Enligt undersökningen visar det sig att noggrann är den mest betydelsefulla egenskapen. Vidare tyckte revisorerna att man ska vara saklig, det vill säga att vara objektiv och inte låta sig påverkas av klienten vid arbetet. Då dokumentationen ofta sker skriftligt har den verbala förmågan betydelse i detta moment.

6.2.2.1 Summering av analys av delprocesser:

De vanligaste egenskaperna i revisionsprocessen är analytisk, noggrann och uppmärksam. Därefter följer saklig och laglydig. Det är föga förvånansvärda resultat då detta är egenskaper som vanligen kännetecknar revisorer. En del egenskaper vi hade som svarsalternativ i studien fick inte lika många svar som vi hade väntat oss. Till dem hör ”nätverkande”, riskbenägen,

snabbt beslutsfattande och simultanförståelse. Vi tror att dessa egenskaper också är betydelsefulla, men inte just i någon särskild delprocess.

6.3 Analys av manliga och kvinnliga egenskaper i revisionsprocessen

I följande kapitel når vi till själva kärnan av vår studie. Vi ska utreda om man kan påvisa att manliga respektive kvinnliga egenskaper är mer eller mindre väsentliga i olika delprocesser. Vi inleder med en tabell över hur utfallet blev för varje delmoment i revisionsprocessen. I denna kan man utläsa för varje delprocess om manliga eller kvinnliga egenskaper är mest väsentliga, samt om utfallet påverkas av variablerna kön, erfarenhet och om man är godkänd eller auktoriserad. Därefter övergår vi till att förklara tabellen samt vilka tester vi gjort och vilket utfallet blev. Vi beskriver även vilka reliabilitetstest vi har använt oss av.

6.3.1 Överblick av utfallet

	F1	F2	F3	F4	F5	F6a	F6b	F7a	F7b	F8a	F8b	F9
Kön	=	1)	=	=	=	=	=	3)	=	4)	=	=
Erfarenhet	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
Revisorstitel	=	2)	=	=	=	=	=	3)	=	5)	=	=
	K		K	M	M	K	M		K		K	K

Tabell 6.4, Överblick över resultaten från den empiriska undersökningen, samt var variationerna finns.

- 1) Ej signifikant. Kvinnorna tyckte att den var kvinnlig, männen att den var manlig
- 2) Ej signifikant och skilda åsikter: Auktoriserade tyckte den var manlig, godkända tyckte den var kvinnlig
- 3) Ej signifikant, men båda tyckte att den var övervägande manlig. Därför ganska trovärdig ändå
- 4) Kvinnorna tyckte den var manlig, männen tyckte den var kvinnlig
- 5) Osäkert. Auktoriserade tyckte att det var lika, de godkändas svar lutar åt det kvinnliga hållet.

Resultaten i tabellen är baserade på chi-två och ANOVA-test. Variablerna kön och revisorstitel testades genom chi-två medan erfarenheten testades med ANOVA-modellen. Ett likhetstecken (=) i tabellen innebär att det inte fanns variationer i hur respondenterna svarade. I raden kön betyder tecknet alltså att män och kvinnor tyckte likadant. I raden erfarenhet betyder det att variabeln inte påverkar hur respondenterna svarat. I de fall där det fanns en variation har vi förklarat och förtydligat detta med siffror, exempelvis 1). I nedersta raden har vi skrivit ett K om egenskapen, enligt våra tester, är kvinnlig och ett M om den är manlig. I de fall där osäkerheten var för stor, och vi inte kunnat påvisa att könsegenskaper kan kopplas till delprocessen, har vi lämnat rutan blank.

Man skulle kunna säga att vi har tre nivåer av trovärdighet

Nivå 1: Statistiskt säkerställda delprocesser (F1, F3, F4, F5, F6a, F6b, F7b, F8b, F9).

Delprocesser på denna nivå kan med statistisk säkerhet kopplas till könsspecifika egenskaper.

Nivå 2: Osäkra delprocesser (F7a, F8a). Här är osäkerheten för stor för att vi ska kunna relatera delprocesserna till könsspecifika egenskaper

Nivå 3: Motsägelsefull delprocess (F2). I den här delprocessen är svaren mycket motsägelsefulla. Auktoriserade revisorer hade inte lika åsikter som godkända och kvinnor tyckte inte som männen.

De delprocesser som kan tillräknas Nivå 1 är givetvis de bästa ur vår synvinkel. Nivå 2, de osäkra delprocesserna, är för opålitliga för att vi ska kunna uttala oss om vilka könsspecifika egenskaper som är mest väsentliga, men vi kan ändå se vilka könsegenskaper det lutar åt. Nivå 3 däremot är för motsägelsefull även för detta och gör endast att vi kan säga att både manliga och kvinnliga egenskaper är lika väsentliga.

6.3.2 Reliabilitetstester

Då vi inte hade möjlighet att själva delta i arbetet med revisionsprocessen för att observera vilka egenskaper som behövs, bad vi revisorerna att vara våra observatörer. Det är ett mätproblem och en anledning till att vi måste reliabilitetstesta resultaten. Nedan återger vi vilka tester vi genomfört. De statistiska resultaten återfinns i appendix 3.

6.3.2.1 ANOVA-test

Vi genomförde ett ANOVA-test för att testa om variabeln erfarenhet kan ha påverkat hur respondenterna har svarat. Ålder hänger ihop med erfarenheten, därför utesluter vi den ur testet. Helst skulle ingen signifikant skillnad kunna påvisas, vilket innebär att till exempel variabeln erfarenhet inte inverkar på hur respondenterna har svarat, med andra ord är de goda observatörer. Vi använde oss av en 5%-ig signifikansnivå för att få en stark trovärdighet.

I de fall vi fann en signifikant skillnad testade vi dessa med chi-två modellen, för att undersöka ifall det finns en signifikant skillnad i svaren.

6.3.2.2 Chi-två test

Med chi-två testet undersökte vi huruvida variablerna kön och revisorstitel påverkat respondenternas svar. Vi gjorde ett test då båda alternativen för variablerna kön och revisorstitel fanns med, därefter delade vi upp dem efter kön och genomförde ytterligare ett med uppdelning av revisorstitel. I detta test har vi använt oss av en 10%-ig signifikansnivå för att öka möjligheten att kunna relatera en delprocess till könsspecifika egenskaper.

6.3.2.3 Test av multipel regression

Vi gjorde även en regressionsanalys för att undersöka hur mycket av variationen i svaren kan förklaras med variablerna kön, ålder, erfarenhet och revisorstiteln. Vi upptäckte att 5% av variationen förklarades av dessa variabler. Då ålder och erfarenheten korrelerar gick modellen ej att använda, varför vi valde bort variabeln åldern och gjorde en ny modell.

Vanligtvis önskar man ett så högt justerat R^2 -värde som möjligt. I vårt fall är det tvärtemot. Det framkom här att 3,9 % av variationen förklaras av variablerna kön, erfarenhet och revisorstitel (godkända respektive auktoriserade revisorer), vilket inte är ett högt värde, men modellen är signifikant.

Resultaten från de statistiska analyserna redovisas i appendix 3, där det även går att utläsa att endast variabeln revisorstitel är som är signifikant. Detta är ett reliabilitetsproblem då godkända och auktoriserade revisorer bedömer olika. Trots det är trovärdigheten i stort sett hög, då varken kön, ålder eller erfarenhet påverkar.

6.3.3 Utveckling av könsspecifika egenskaper i relation till revisionsprocessen

Här övergår vi till att återigen analysera varje processdel för sig, denna gång med betoning på om manliga eller kvinnliga egenskaper är mest väsentliga. Vi kommenterar vilka tester vi gjort och, i de fall det fanns variation i svaren, varför vissa delprocesser var för osäkra för att kunna tillräknas könsspecifika egenskaper.

Delprocess 1. Självgranskning enligt analysmodellen:

Med hjälp av Chi-två testet fick vi fram för varje delprocess om respondenterna tyckte att de mest väsentliga egenskaperna var manliga eller kvinnliga. De visade för delprocess ett att det

var statistiskt säkerställt att våra respondenter tyckte att det var kvinnliga egenskaper som behövdes i detta skede. Denna delprocess hör därmed till nivå 1, vilket betyder att delprocessen med statistisk säkerhet kopplas till könsspecifika egenskaper, i detta fall kvinnliga.

Delprocess 2. Informationsinsamling

I delprocess två fanns ingen signifikant skillnad i Chi-två testet, vilket tyder på att det fanns variationer i svaren. För att undersöka detta närmare tittade vi på ANOVA-testen, för att se vilka variabler som inverkar på respondenternas svar. Det visade sig att revisorstiteln påverkade svaren. Vi genomförde därefter en liknande chi-två analys som tidigare, fast uppdelad på godkända och auktoriserade revisorer. Där framkom det att de hade skilda åsikter. Auktoriserade tyckte att manliga egenskaper var viktigare och godkända svarade att kvinnliga egenskaper var mer väsentliga. Samma uppdelning gjorde vi på könen och fann att kvinnorna tyckte att det var kvinnliga egenskaper som behövs medan männen tyckte att det var manliga. Därför finns här en motsägelsefullhet som gör att vi i denna delprocess inte kan bestämma vilka könsspecifika egenskaper som är mest lämpade. Då svaren i denna delprocess inte var konsekventa tillhör den nivå 3, det vill säga de motsägelsefulla delprocesserna.

Delprocess 3. Fördelning av arbetet

Chi-två visade för delprocess tre att det fanns en signifikant skillnad, vilket bevisar att det är statistiskt säkerställt att våra respondenter tyckte att det var kvinnliga egenskaper som behövdes i detta skede. Då den säkert kan relateras till könsspecifika egenskaper, i detta fall kvinnliga, tillhör delprocessen nivå 1.

Delprocess 4. Utformning av revisionsplan och granskningsprogram

För delprocess fyra fanns en signifikant skillnad, enligt chi-två testet, vilket påvisar att det är statistiskt säkerställt att våra respondenter tyckte att det var manliga egenskaper som behövdes i detta skede. Även denna delprocess hör därmed till nivå 1, vilket betyder att delprocessen med statistisk säkerhet kopplas till könsspecifika egenskaper, manliga i detta delmoment.

Delprocess 5. Bedömning av risk för väsentliga fel

För delprocess fem visade chi-två att det fanns en signifikant skillnad vilket framlägger bevis för att det är statistiskt säkerställt att våra respondenter tyckte att det var manliga egenskaper som behövdes i detta moment. Då delprocessen med statistisk säkerhet kan kopplas till

könsspecifika egenskaper tillhör delprocessen nivå 1, och i detta fall är det alltså manliga egenskaper som behövs.

Delprocess 6a). Granskning av intern kontroll

För delprocess sex a) fanns en signifikant skillnad enligt chi-två, vilket påvisar att det är statistiskt säkerställt att våra respondenter tyckte att det var kvinnliga egenskaper som behövdes i detta skede. Denna delprocess hör därmed till nivå 1, vilket betyder att delprocessen säkert kan kopplas till könsspecifika, i detta fall kvinnliga, egenskaper.

Delprocess 6b). Substansgranskning

För delprocess sex b) fanns, enligt chi-två testen, en signifikant skillnad vilket påvisar att det är statistiskt säkerställt att våra respondenter tyckte att det var manliga egenskaper som behövdes i det här momentet. Även denna delprocess hör därmed till nivå 1, vilket betyder att delprocessen med statistisk säkerhet kopplas till könsspecifika egenskaper, manliga i detta delmoment.

Delprocess 7a) Granskning av årsredovisning och bokföring

I delprocess sju a) fanns ingen signifikant skillnad, vilket tyder på att det fanns variationer i svaren. För att undersöka detta vidare tittade på våra ANOVA-test för att se vilka variabler som inverkar hur respondenterna har svarat. Det visade sig att revisorstiteln påverkade svaren. Chi-två analysen visade på samma sak, att där inte fanns någon signifikant skillnad. Vi gjorde därefter samma chi-två analys, fast uppdelad på godkända och auktoriserade revisorer, samt samma uppdelning på könen. Varken för godkända eller auktoriserade revisorer var modellen signifikant, men båda tyckte att det var övervägande manliga egenskaper som behövs. Samma gäller för uppdelning av könen, där båda grupper ansåg att manliga egenskaper krävs. Modellen är alltså ganska trovärdig ändå eftersom alla grupper menade att manliga egenskaper behövs, men det finns en osäkerhet eftersom det ej är statistiskt säkerställt. Då det fanns variationer i svaren i denna delprocess, och därmed är för osäker för att kunna koppla den till könsspecifika egenskaper, tillhör den nivå 2, det vill säga de osäkra delprocesserna.

Delprocess 7b) Granskning av VDs och styrelsens förvaltning

För delprocess sju b) fanns en signifikant skillnad, vilket påvisar att det är statistiskt säkerställt att våra respondenter menade att det var kvinnliga egenskaper som behövdes i detta

moment. Då delprocessen med statistisk säkerhet kan kopplas till könsspecifika egenskaper tillhör den nivå 1, och resultatet visar att kvinnliga egenskaper är mer väsentliga i detta fall.

Delprocess 8a) Utformning av interna rapporter:

I delprocess åtta a) fanns ingen signifikant skillnad, vilket tyder på att det fanns variationer i svaren. För att undersöka detta vidare tittade vi på våra ANOVA test för att se vilka variabler som inverkar på respondenternas svar. Det visade sig att revisorstiteln påverkade svaren.

Även chi-två analysen visade att där inte fanns någon signifikant skillnad. Vi gjorde därefter samma chi-två analys, fast uppdelad på godkända och auktoriserade revisorer. Där visade det sig att de hade skilda åsikter. Auktoriserade revisorer ansåg att det varken var manliga eller kvinnliga egenskaper som behövs, medan de godkända menade att det är kvinnliga egenskaper som krävdes. Samma uppdelning gjordes på könen och fann att kvinnorna tyckte det var manliga egenskaper som behövdes medan, männen tyckte det var kvinnliga. Det fanns en stor osäkerhet som gör att vi i denna delprocess inte kan bestämma vilka könsspecifika egenskaper som krävs. Därför tillhör den nivå 2, det vill säga de osäkra delprocesserna.

Delprocess 8b) Utformning av externa rapporter:

För delprocess åtta b) fanns en signifikant skillnad vilket påvisar att det är statistiskt säkerställt att våra respondenter tyckte att det var kvinnliga egenskaper som var väsentliga i detta moment. Denna delprocess hör därmed till nivå 1, vilket betyder att delprocessen med statistisk säkerhet kopplas till könsspecifika, i detta fall kvinnliga, egenskaper.

Delprocess 9. Dokumentation

Enligt chi-två testet fanns en variation i svaren för variablerna könsamt revisorstitel, vilket betyder att variablerna inverkar. När vi däremot testade dem med chi-två och uppdelade efter kön och revisorstitel (godkända och auktoriserade revisorer) var modellerna dock signifikanta, vilket visar att det är statistiskt säkerställt att det är en kvinnlig egenskap och att alla ansåg det. Därför kan även denna delprocess därmed tillhör nivå 1, vilket betyder att delprocessen med statistisk säkerhet kopplas till könsspecifika egenskaper, kvinnliga i det här momentet.

Summering:

Av 12 olika delmoment visar sex av dessa att kvinnliga egenskaper är mest väsentliga och tre att manliga egenskaper är det. De flesta av delprocesserna, nio stycken, tillhör nivå 1, vilket är den bästa kategorin för studien, då de statistisk säkerställt kan relateras till könsegenskaper.

Två delprocesser är osäkra och tillhör nivå 2, vilket betyder att dessa inte kan användas för att relatera till könsspecifika egenskaper. Dessutom fanns ett delmoment som var motsägelsefullt.

6.4 Kapitelsammanfattning

I detta analyskapitel har vi dels genomfört en totalanalys, där det beskrivs vilka egenskaper respondenterna ansåg vara mest betydelsefulla i samtliga frågor. Vid denna summering framkom att det var egenskaperna analytisk, noggrann och uppmärksam. Likaså framkom vilka som var minst prioriterade i revisionsprocessen. Vi har även analyserat hur egenskaperna förhåller sig till delprocesserna. Mot slutet av kapitlet utreder vi om könsspecifika egenskaper kan relateras till varje delmoment i revisionsprocessen. Dessutom undersöker vi trovärdigheten i resultaten genom reliabilitetstesterna.

7. Slutsats

I detta kapitel övergår vi till att beskriva vad resultaten innebär för forskningen. Inledningsvis visar vi en tabell med översikt över slutsatserna, varefter vi övergår till att förklara vilka könsspecifika egenskaper som tilldelas varje delprocess. Avslutningsvis reflekterar vi över hur våra slutsatser kan impliceras på andra områden.

7.1 Inledning

Syftet med uppsatsen är att undersöka huruvida könens olika egenskaper är olika väsentliga i revisionsprocessen olika delar. Detta har vi utrett genom att vi utformat en enkät där godkända och auktoriserade revisorer ombads att besvara om vilka egenskaper som de ansåg vara de mest essentiella för varje processdel. Genom att analysera resultaten har vi kunnat besvara problemformuleringen. I tabell 7.1 har vi sammanställt dessa resultat. Vi kan i första hand påvisa att könens komparativa egenskaper är olika betydelsefulla i revisionsprocessens moment. I sex av tolv moment klargjordes att kvinnliga egenskaper är mest användbara, medan manliga egenskaper är mer fördelaktiga i tre delmoment, se tabellen nedan. I en del delprocesser var osäkerheten för hög och vi kan därmed inte säkert konstatera om manliga eller kvinnliga egenskaper är mest användbara.

7.2 Översikt av slutsatserna

DELPROCESSER	KÖN
Självgranskning	♀
Informationsinsamling	.
Arbetsfördelning	♀
Utformning av revisionsplan/granskningsprogram	♂
Bedömning av väsentliga fel	♂
Granskning av intern kontroll	♀
Substansgranskning	♂
Granskning av räkenskapsrevision	.
Granskning av förvaltningsrevision	♀
Utformning av intern rapport	.
Utformning av extern rapport	♀
Dokumentation	♀

Tabell 7.1 Översikt över vilka könsegenskaper som krävs av en revisor i de olika delprocesserna.

♂ =manliga egenskaper är mest användbara

- = osäkert, kan ej med säkerhet bestämma vilka egenskaper som är mest användbara

♀ = kvinnliga egenskaper är mest användbara

Det framgår alltså som att kvinnliga egenskaper är väsentliga i vissa delar av revisionsprocessen och manliga egenskaper i andra. I de fall vi inte kunde bestämma vilka könsspecifika egenskaper som är mest fördelaktiga saknar det relevans att avgöra om manliga eller kvinnliga egenskaper är viktigast.

7.2 Slutsats av vilka könsspecifika egenskaper som krävs i delprocesserna

Nedan går vi igenom varje delprocess och framställer vilka egenskaper som är viktigast, samt vilka könsspecifika egenskaper som kan tillskrivas varje delprocess.

1. Självgranskning enligt analysmodellen

I detta moment är två av de tre mest väsentliga egenskaperna som kvinnliga, nämligen laglydig och noggrann. Saklig är också bland de som är mest väsentliga, vilken är en manlig egenskap. De kvinnliga egenskaperna är däremot mer frekventa, vilket tyder på att kvinnliga egenskaper är bättre lämpade att ha då revisorn ska fastställa sitt oberoende enligt analysmodellen.

2. Informationsinsamling

Även i denna processdel är de kvinnliga egenskaperna i majoritet, egenskaperna uppmärksam och organisationsförmåga. Den manliga egenskapen analytisk var dock den främsta egenskapen i detta delmoment. Enligt analyserna fann vi en osäkerhet i detta moment, vilket gör det inte kan fastställas om manliga eller kvinnliga egenskaper är mest väsentliga.

3. Fördelning av arbetet

Vad gäller fördelning av arbetet är det kvinnliga egenskaperna som organisationsförmåga och samarbetsförmåga som är mest essentiella, följt av den manliga egenskapen målinriktad. Analyserna visar att kvinnliga egenskaper är mest väsentliga då arbetsfördelningen sker.

4. Utformning av revisionsplan och granskningsprogram

Vid utformningen av revisionsplan och granskningsprogram är de manliga egenskaperna analytisk och målinriktad mest väsentliga. Den tredje främsta egenskapen är kvinnlig, alltså organisationsförmågan. De manliga egenskaperna är mest frekventa, det vill säga att manliga egenskaper är mest fördelaktiga när revisionsplanen och granskningsprogrammet ska utformas.

5. Bedömning av väsentliga fel

Vid bedömning av väsentliga fel, dominerar de manliga egenskaperna. En revisor kännetecknas alltså att vara analytisk och ha lätt för matematiskt tänkande. Dessutom ska han eller hon vara uppmärksam, vilken är en kvinnlig egenskap. I detta skede av processen är alltså manliga egenskaper mest väsentliga.

6a) Granskning av intern kontroll

Då den interna kontrollen ska granskas är analytisk den främsta egenskapen, enligt respondenterna, vilken är en manlig egenskap. De andra är betydelsefulla egenskaperna är uppmärksam och noggrann, vilket är kvinnliga egenskaper. Eftersom testet uppvisar att kvinnliga egenskaper är mer frekventa är de mest lämpade då den interna kontrollen granskas.

6b) Substansgranskning

I vissa fall, då den interna kontrollen inte är så god, substansgranskar man istället för att granska den interna kontrollen. I detta fall är två av tre väsentliga egenskaper manliga, nämligen analytisk och matematiskt tänkande. Egenskapen noggrann är kvinnlig men är i underläge, därför kan det konstateras att manliga egenskaper är mer användbara än kvinnliga i denna processdel.

7a) Granskning av årsredovisning och bokföring

Vid granskningen av årsredovisningen och bokföringen är de två främsta egenskaperna, analytisk och matematiskt tänkande, manliga. Den tredje egenskapen, noggrann, är kvinnlig. I detta fall fanns dock en variation i svaren vilket medför att resultatet blir mindre trovärdigt. Därför kan det inte avgöra, vilka könsspecifika egenskaper som är mest lämpade när årsredovisningen och bokföringen ska granskas.

7b) Granskning av VD:s och styrelsens förvaltning

Kvinnliga egenskapen uppmärksam är den mest väsentliga vad gäller granskning av VD:s och styrelsens förvaltning. Detta följer av den manliga egenskapen analytisk. Till sist var laglydig bland de främsta tre egenskaperna som ansågs betydelsefull, vilken är en kvinnlig egenskap. Den kvinnliga dominansen medför att dessa könsegenskaper konstateras som de mest väsentliga.

8a) Utformandet av interna rapporter:

I denna delprocess är två av de tre mest väsentliga egenskaperna kvinnliga, verbal förmåga och noggrann. Den tredje är manlig, nämligen saklig. I detta fall är det dock osäkert då vi fann variationer i svaren. På grund av det kan det inte fastställas om manliga eller kvinnliga egenskaper är mest väsentliga.

8b) Utformandet av externa rapporter/revisionsberättelsen:

Vid utformningen av externa rapporter är två av de tre främsta egenskaperna kvinnliga, nämligen egenskaperna laglydig och noggrann. Det betyder att är mest frekventa i svaren i jämförelse av den sista egenskapen, saklig, vilken är manlig. Med de statistiska analyserna har vi fastställt att kvinnliga egenskaper är mer lämpade än manliga, när revisorn ska fastställa revisionsberättelsen som ren eller oren.

9. Dokumentation

Då revisorn ska dokumentera är de kvinnliga egenskaperna noggrann och verbal förmåga enligt respondenterna mest användbara. Även saklig, vilket är en manlig egenskap, är väsentlig. De kvinnliga egenskaperna är i undersökningen en majoritet, varför alltså kvinnliga egenskaper är lämpligast vid dokumentation av arbetsmoment i revisionsprocessen.

7.3 Reflektioner

I detta avsnitt reflekterar vi över praxis-, teoretiska, och genusimplikationer. Vi diskuterar även de delprocesser där ingen särskild könsspecifik egenskap kunde fastställas.

7.3.1 Praxisimplikationer

Då vi nu har kunnat fastställa att könens komparativa egenskaper är olika betydelsefulla i revisionsprocessens moment kan man fråga sig vad resultaten innebär för det praktiska arbetslivet. Resultaten från studien visar tydligt att både manliga och kvinnliga egenskaper behövs i revisionsprocessen, varför både män och kvinnor bör rekryteras i lika stor utsträckning. Som framkommer av bilaga 3 är den allra väsentligaste egenskapen genom hela processen manlig (analytisk), trots att vi kunnat argumentera för att fler delprocesser är kvinnliga. Det tyder på att en revisor i stort sett även behöver egenskaper som inte blev valda som väsentliga i någon av frågorna som ställdes i webbenkäten.

Då revisorer ofta arbetar i team kan man däremot ha dessa resultat i åtanke när arbetet ska fördelas. Det kan innebära att man inom ett team överlämnar initiativ till de olika könen. Exempelvis kan det tyckas vara lämpligt att delprocesser där kvinnliga egenskaper är mest väsentliga bör utföras av en kvinna då hon sannolikt besitter en större uppsättning av kvinnliga egenskaper. Givetvis är män inte direkt olämpliga i detta skede. Det är viktigt att man inte förlitar sig blint på vad resultaten visar. Om valet i en ”kvinnlig” delprocess står mellan en ung kvinnlig revisor och en erfaren manlig revisor, torde den erfarna revisorn vara

lämpligare trots att han är man. Vi vill här inte heller utesluta att män kan ha fler kvinnliga egenskaper än kvinnor, så även här generaliserar vi.

Vad gäller revisorer som är egna företagare, och där de är ansvariga för alla delar av revisionsprocessen, bör de beakta vilka egenskaper som är mest väsentliga. Men då de utför revisionsarbetet själva, har det ingen betydelse om vilket kön som, enligt undersökningen, representerar den egenskapen. Det bör istället fokuseras på vilka egenskaper som är mest väsentliga och försöka framhäva dem inom sig själva när de utför de olika arbetsmomenten.

7.3.2 Teoretiska implikationer

Vi har följt litteraturen och referensundersökningen och grupperat egenskaper som manliga respektive kvinnliga och antagit att de är relaterade till de fysiska könen, man och kvinna. Utgångspunkten har varit att könsens egenskaper är genetisk eller socialt betingad. Men man kan emellertid tänka sig att könsegenskaperna finns latenta hos varje individ, i olika utsträckning, och att det inte enbart är könet utan att det är situationen som delvis lockar fram en egenskap. Detta kan man exemplifiera i processdel 1 där man ska granska sig själv, där momentet är utformad på så sätt att det kan tänkas lockas fram laglydigheten, varför oaktat könet, skapar situationen en stimulerande miljö för den relevanta egenskapen. Vår undersökning har inte granskat hur könsegenskaper stimuleras av olika situationer, varför vi inte kan uttala oss om att laglydighet dominerar i den första delprocessen. Däremot överlåter vi denna frågeställning till senare forskare.

7.3.3 Genusimplikationer

Vi har kunnat fastställa att könsens komparativa egenskaper är olika betydelsefulla i revisionsprocessens moment. Ett faktum är att män och kvinnor är olika och därigenom kan dra nytta av olikheterna, vilket kan sammanfattas av studien. Det här bör man vara medveten om. Även inom andra sammanhang och yrken kan det värt att tänka på det olika för- och nackdelar.

När man diskuterar jämställdhet kan det vara på sin plats, enligt våra resultat, att inse att män och kvinnor förvisso är lika värda, men att de är olika värdefulla i olika situationer. En ambition i organisationer och samhället att likställa män och kvinnor, får inte leda till att man förlora de möjligheter som olikheterna ger.

7.3.4 Osäkra delprocesser

I tre av de 12 delprocesserna kan vi inte påvisa om manliga eller kvinnliga egenskaper är mest väsentliga. Orsaken till detta är att det finns en variation i svaren, det vill säga att olika grupper av respondenterna hade skilda åsikter. Variationer förekom endast i variablerna kön och revisorstitel.

Man kan fråga sig varför män och kvinnor har tyckt olika när det gäller vilka egenskaper som är centrala inom deras yrke.

Det framkom genom våra reliabilitetstest att godkända och auktoriserade revisorer har skilda ståndpunkter vad gäller vilka könsegenskaper som bäst lämpar sig för varje delprocess i revisionsprocessen. Fördjupar man närmare i detta, skulle det troligtvis bero på att det finns tre tänkbara skillnader beroende på deras revisorstitel. Först och främst har det olika lång erfarenhet av branschen. Godkända har minst tre års erfarenhet och för att vara auktoriserad krävs fem år. Den andra förklaringen är dess kompetens, då auktoriserade har samma kunskaper som godkända men deras kunskapsområde är större och faller dessutom utanför de godkända revisorers kunskapsområde. Det kan till exempel vara kunskaper om hur saker förhåller sig i börsnoterade företag och vilka lagregler som gäller för just dessa bolag. Den sista troliga orsaken kan vara skillnaden på kompetensinriktningen. Med andra ord kan det vara på grund av de olika revisortyperna arbetar efter olika standarder. Godkända följer IFRS regler (International Financial Reporting Standards) och auktoriserade följer BFNs (Bokföringsnämnden). Detta skulle vara intressant att undersöka närmare men det faller utanför vårt ämnesområde, varför vi inte fördjupar oss vidare i detta.

7.4 Förslag till fortsatt forskning

Under arbetets gång har vi funnit att det finns underlag för fortsatt forskning inom ämnet.

Förslag 1:

Vi har exempelvis, på grund av tidsbrist, inte kunnat utföra en direkt observation om hur revisionsprocessen går till och vilka egenskaper som kan komma att behövas. Istället har vi med hjälp av expertintervjuer försökt dra fördel av revisorernas kunskaper och de har därigenom blivit våra observatörer. En direkt observation skulle innebära att man inte behöver förlita sig på andra. Därför föreslår vi att en fördjupad studie görs på ämnet.

Förslag 2:

Vi har också funnit att det skulle vara intressant att göra en liknande studie men tillämpat på en annan yrkesgrupp. Med andra ord kan man försöka identifiera yrkesgruppen och deras arbetsuppgifter samt försöka relatera till skilda könsegenskaper för att se om det finns något samband.

Förslag 3:

Då det har visat sig att det finns en variation i hur godkända och auktoriserade revisorer svarar har vi spekulerat i om skillnaden kan bero på huruvida de arbetar efter BFNs eller IFRS standarder. Därför finner vi att det skulle intressant att fördjupa sig vidare inom detta.

7.5 Kapitelsammanfattning

Genom denna forskning har vi dragit slutsatser där man kan konstatera att könen har komparativa egenskaper och vilka är olika betydelsefulla i revisionsprocessens olika moment. I nio av det 12 delprocesserna som revisionsprocessen består av kunde man fastställa sex moment där kvinnliga egenskaper är i högre grad fördelaktiga. På samma sätt resulterar undersökningen att tre av momenten bör manliga egenskaper vara mer användbart. Det resterande tre egenskaper kunde vi ej påvisa om det vare sig skulle vara manliga eller kvinnliga egenskaper som skulle behövas i de olika momenten. Varför dessa inte kunde påvisas beror just på den låga trovärdigheten i resultaten.

Vi avslutar detta kapitel med att reflektera huruvida de könsspecifika egenskaperna i förhållande till processdelarna i revisionsprocessen kan ha för betydelse för det teoretiska, praxis- och genusimplikationerna. Vi diskuterar även orsaker till varför vissa variabler har skilda åsikter vad gäller hur egenskaper relateras till revisionsprocessens olika delar.

Vidare förslår vi tre områden där fortsatt forskning skulle var intressant att inrikta sig på.

Källförteckning

- Aronsson, Å (1999) *SPSS en introduktion till basmodulen*, Studentlitteratur, Lund
- Becker, SW (2006) 'Handling risky knowledge: Gender and scientific risk-taking. A re-examination', *JMHG*, 3:172-175
- Canet-Giner, T och Saorý'n-Iborra, C (2007) 'The influence of gender role on negotiation development and outcome', *Equal Opportunities International*, 26:209-231
- Dahmström, K (2005) *Från datainsamling till rapport- att göra en statistisk undersökning*, (4:e uppl.), Studentlitteratur, Lund
- Dunn, J (1996) *Auditing: Theory and practice*, (2:a uppl.), Prentice Hall, London
- Eriksson, M och Persson, K (2006) *Auktoriserad revisor på lika villkor - varför uppnår inte fler av de godkända kvinnliga revisorerna auktorisation?*, Kristianstad
- Fagan, AA, Van Horn, ML, Hawkins, JD och Arthur, MW (2007) 'Gender Similarities and Differences in the Association Between Risk and Protective Factors and Self-Reported Serious Delinquency', *Prevention Science*, 8:115-124
- FAR Förlag AB (2007) *Samlingsvolymen 2007*, Del 1, STC i Avesta AB, Avesta
- FAR Förlag AB (2006) *Revision - En praktisk beskrivning*, Kristianstads Boktryckeri AB, Kristianstad
- Gadbois, S och Bowker, A (2007) 'Gender differences in the relationships between extracurricular activities participation, self-description, and domain-specific and general self-esteem', *Sex roles*, 56:675-689
- Gallagher, AM, De Lisi, R, Holst, PC, McGillicuddy-de Lisi, AV, Morely, M och Cahalan, C (2000) 'Gender Differences in Advanced Mathematical Problem Solving', *Journal of Experimental Child Psychology*, 75:165-190
- Gray, J (1994) *Män är från Mars, kvinnor är från Venus*, Fingraf AB, Södertälje
- Gunkel, M, Lusk, EJ, Wolff, B och Li, F (2007), 'Gender-specific Effects at Work: An Empirical Study of Four Countries', *Gender, Work and Organization*, 14:56-79
- Haines, R och Leonard, LNK (2007) 'Individual characteristics and ethical decision-making in an IT context', *Industrial Management and Data system*, 107:5-20
- Hayes, J, Allinson, CW och Armstrong, S J (2004) 'Intuition, women managers and gendered stereotypes', *Personnel Review*, 33:403-417
- Hines, M (2006) 'Prenatal testosterone and gender-related behaviour', *European Journal of Endocrinology*, 155:115-121

- Hogg, MK och Garrow, J (2003) 'Gender, identity and the consumption of advertising', *Qualitative Market Research*, 6:160
- Jerlinger, G (2003) *Revisorn* (2:a uppl.), Elanders Gummessons, Falköping
- Johannessen, A och Tufte, P (2007) *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod* (2:a uppl.), Liber AB, Malmö
- Jönsson, J, Molin, M och Nilsson, M (2003) *Könsspecifika egenskapers betydelse i styrelsearbete*, Kristianstad
- Leander, G (2004) *Könets kemi*, Omnigraf International, Västerlång
- Magnusson, E (2003) *Psykologi och kön – från könsskillnader till genusperspektiv*, WS Bookwell, Finland
- Moberg, K (2006) *Bolagsrevisorn*, Elanders Gotab, Stockholm
- Moir, A och Jessel, D (1989) *Brain Sex – Tänker du manligt eller kvinnligt?*, Boktryckeri i Malmö, Malmö
- Morris, D (1998) *Det motsatta könet*, Butler & Tanner Ltd, Storbritannien
- Nationalencyklopedin (1995), *Nr 17*, Bra böcker, Höganäs
- Nicholson, J (1986) *Kvinnor och män – Hur olika är vi?*, Schmidts Boktryckeri, Helsingborg,
- Nilsson, B (1999) *Maskulinitet*, Fälth & Hässler, Smedjebacken
- Nordahl, B (1995) *Bara för killar*, BTJ Tryck, Lund
- Pease, A och Pease, B (1999) *Samma art olika världar*, Tryck AIT AB, Falun
- Phillips, SP (2006) 'Risky business: explaining the gender gap in longevity', *The journal of Mens Health and Gender*, 3:43-46
- Precht, E (2006) 'Revisorn måste tänka med både hjärta och hjärna', *Balans*, 10:26-28
- Robert, R och Uvnäs Moberg, K (1994) *Han och hon- födda olika*, Bulls Tryckeriaktiebolag, Halmstad
- Sandelands, LE (2001) *Male & female in social life*, Transaction Publishers , New Jersey
- Saunders, M, Lewis, P och Thornhill, A (2007) *Research Methods for Business Students* (4:e uppl), Pearson Education Limited, Edinburgh
- Shields, SA (2007) 'Passionate men, emotional woman: Psychology constructs gender difference in the late 19th century', *History of Psychology*, 10:92
- Stainton Rogers, W och Stainton Rogers, R (2002) *Genuspsykologi*, Studentlitteratur, Lund

Stedham, Y, Yamamura, JH och Beekunn, RI (2007) 'Gender differences in business ethics: justice and relativist perspectives', *Business Ethics: A European Review*, 16:63-174

Steinauer, JM (1999) 'Think fast!', *Incentive*, 173:8

Suzuki Laidlaw, T, Kaufman, DM, MacLeod, H, Van Zanten, S, Sipson, D och Wrixon, W (2006) 'Relationship of resident characteristics, attitudes, prior training and clinical knowledge to communication skills performance', *Medical Education*, 40:18-25

Takala, T och Kemppainen, K (2007) 'Great Finns - persepective on greatness, charisma and good leadership', *Problems and perspective in management*, 15:115-129,147

Thurén, T (2007) *Vetenskapsteori för nybörjare (2:a uppl)*, Liber, Stockholm

Valentine, SR och Rittenburg, TL (2007) 'The Ethical Decision Making of Men and Women Executives in International Business Situations', *Journal of Business Ethics*, 71:125–134

Wahlgren, L (2005) *SPSS steg för steg*, Studentlitteratur, Lund

Wennberg, L (1997) *Upptäck hela resursen! Om kvinnligt och manligt sätt i arbetslivet*, Smegraf, Smedjebacken

Yassin, AA (2006) 'Brain Sex—Testosterone Role in Personality Evolution; Females and Males Are Different?', *Journal of sexual medicine*, 3:81-82

Appendix 1- Referensundersökning

För att få stöd för kategoriseringen av egenskaperna genomförde vi en smärre undersökning bland vänner och bekanta. Vi konstruerade en enkät där respondenterna fick rangordna 35 egenskaper vi funnit i litteraturen, efter om de betraktar dem som manliga eller kvinnliga. Vi hade en skala från ett till sju där 1= ”mycket manligt”, 7= ”mycket kvinnligt” och 4 = ”ingetdera”.

Enkäten gavs ut till 41 personer i vår bekantskapskrets. Vi försökte få respondenter i varierande åldrar och lika stort antal manliga som kvinnliga svarande. De flesta respondenter träffade vi personligen och var närvarande då de besvarade frågorna. På grund av den begränsade tid, skickades dock en del enkäter via e-post. Detta kan ha påverkat utfallet på så vis att respondenten svarade neutralt alltså valde svarsalternativet ”ingetdera” (4), men också av den orsaken att respondenten var osäker på egenskapens betydelse. Ett exempel på det är egenskapen ”spatial förmåga”, vilken är typisk manlig. Vid de tillfällen då vi var närvarande då enkäten ifylldes fick vi många frågor ställda om den egenskapen, vilket tyder på att många saknar vetskap vad gäller egenskapen. I referensundersökningen fick egenskapen ett medelvärde på 2,95 och en median på 3, trots att vi trodde den skulle vara lägre, det vill säga en typiskt manlig egenskap.

Könsfördelningen i undersökningen var jämn, med 22 män och 19 kvinnor. Även åldern var ganska varierad. Yngsta respondenten var 14 år och den äldsta 72. Typvärdet på åldern var 26, det vill säga flest antal respondenter i åldern 26 deltog i referensundersökningen.

För att kunna utläsa om en egenskap kunde tillskrivas männen eller kvinnorna, matades datamaterialet in i statistikprogrammet SPSS, där vi bland annat undersökte medelvärdet, medianen och standardavvikelsen. Resultaten visas i tabellen på nästkommande sida.

EGENSKAPER	MIN	MAX	MEDELVÄRDE	MEDIAN	STD.AVVIKELSE
Tävlinginriktad	1	6	2,59	2	1,12
Simultanförmåga	1	7	5,24	6	1,59
Rättfram	1	6	3,07	3	1,62
Verbal förmåga	3	7	4,87	5	1,21
Spatial	1	6	2,95	3	1,4
Uppmärksam	2	7	5,05	5	1,61
Koncentrerad	1	7	4,15	4	1,67
Lyhörd	3	7	5,66	6	1,32
Aggressiv	1	7	2,56	2	1,6
Intuitiv	1	7	5,07	5	1,75
Social	2	7	4,46	4	1,07
Självförtroende	1	7	3,07	3	1,35
Artig	1	7	3,96	4	1,22
Självhävdelse	1	7	3,46	3	1,75
Organisationsförmåga	1	7	4,54	4	1,85
Självständig	1	7	3,54	4	1,34
Noggrann	3	7	5,1	5	1,07
Fokuserad	1	7	4	4	1,43
Helhetssyn	1	7	4,07	4	1,52
Målinriktad	1	6	3,44	3	1,4
Laglydig	2	7	5,15	5	1,15
Prestationsbenägen	1	7	3	3	1,41
Statusinriktad	1	7	3,34	3	1,82
Försiktig	1	7	5,54	6	1,27
Saklig	1	6	3,2	4	1,44
omtänksam	1	7	5,29	5	1,31
Snabb beslutsfattare	1	5	2,41	3	1,12
Flexibel	1	7	4,59	4	1,52
Modig	1	7	2,95	3	1,43
Utforskande	1	7	3,8	4	1,5
Känslig	2	7	5,93	6	1,01
Riskbenägen	1	6	2,22	2	1,24
Osjälvvisk	3	7	5,05	5	1,28
Anpassningsförmåga	1	7	4,61	5	1,59
Kritisk	1	7	4,73	5	1,7

Tabell Appendix 1.1 *Summering av resultaten från referensundersökning*

Stöd åt klassificeringen av egenskaper

Nedan visas i tabellerna vilket medelvärde och vilken median de egenskaper vi valde att ha med i den empiriska undersökningen fick.

Egenskaper(Kvinnliga)	Medelvärde	Median
Simultanförmåga	5,24	6
Verbal förmåga	4,87	5
Uppmärksam	5,05	5
Organisationsförmåga	4,54	4
Försiktig	5,54	6
Laglydig	5,15	5
Noggrann	5,1	5

Tabell Appendix 1.2 *Medelvärde och median för de kvinnliga egenskaperna.*

För att en egenskap skulle tillräknas som manlig respektive kvinnlig krävdes det att medelvärdet och medianen skulle vara högre eller lägre än 4, vilket motsvarar mitten. I det fall då värdena ligger väldigt nära 4 är stödet svagare. Det visar sig i de flesta fall att egenskaperna vi klassificerat som kvinnliga, får värden som pekar på att egenskapen anses vara kvinnlig.

Organisationsförmåga fick dock medianen 4 och även medelvärdet ligger nära 4, vilket betyder att stödet är svagt. Även egenskapen verbal förmåga fick ett medelvärde som ligger nära gränsen. Medianen i detta fall är dock 5, vilket gör att vi kan söka stöd för klassificeringen av egenskaperna.

Egenskaper (Manliga)	Medelvärde	Median
Spatial förmåga	2,95	3
Självförtroende	3,07	3
Målinriktad	3,44	3
Saklig	3,2	4
Snabb beslutsfattare	2,41	3
Riskbenägen	2,22	2

Tabell Appendix 1.3 *Medelvärde och median för de manliga egenskaperna.*

Man kan även utläsa i tabellen ovan att vi får stöd för klassificeringen i de flesta fall, då en egenskap räknas som manlig om medelvärdet och medianen är lägre än 4, vilket motsvarar mitten. Egenskapen saklig fick en median på 4 och stred därmed mot kravet, varför stödet för denna egenskap är svagare än vad som var önskat. Medelvärdet för egenskapen målinriktad ligger någorlunda nära gränsen, men uppfyller dock kravet.

En del egenskaper som valts ut i efterhand till den empiriska undersökningen ingick inte i referensundersökningen. Därför kan man endast för sju av de åtta kvinnliga egenskaperna och sex av de manliga finna stöd för egenskapsgrupperingen.

Analys

Nedan beskrivs vilka analyser som fullgjorts med materialet från referensundersökningen.

Faktoranalys

Vi genomförde en faktoranalys, där vi skulle undersöka vilka egenskaper som tenderar att hänga ihop. Vi försökte alltså finna en struktur hos variablerna. De som har värden kring 0,5 eller högre tenderar att samvariera, vare sig de är positiva eller negativa.

Grupp 1 som fick värden över 0,5:

- Saklig
- Snabbeslut
- Självständig
- Aggressiv
- Riskbenägen
- Rättfram

Grupp 2 som hade värden under -0,5:

- Osjälvisk
- Lyhörd
- Omtänksam
- Laglydig
- Känslig

Det visade sig att grupp 1 med värden över 0,5 endast omfattar egenskaper som klassats som manliga, och grupp 2 med värden mindre än -0,5 endast inrymmer kvinnliga egenskaper. Alltså tenderar dessa egenskaper att samvariera, vilket styrker kategorisering av dessa egenskaper som manliga respektive kvinnliga.

T-test

I t-testet utredde vi om det fanns signifikanta skillnader i hur män och kvinnor svarar. Detta testades på en 5 % -ig signifikansnivå. De egenskaper vi fann en skillnad hos var följande:

Simultanförmåga, uppmärksam, lyhörd, organisationsförmåga och anpassningsförmåga.

Dessa egenskaper tenderar män att bedöma som mindre kvinnliga än kvinnorna själva gör.

Trots det grupperas de som kvinnliga, vilket visar att de har ett medelvärde över fyra, varför dessa egenskaper ändå är trovärdiga och styrker klassificeringen som kvinnliga egenskaper.

Helhetssyn är även detta en egenskap männen ansåg var en manlig egenskap, medan kvinnorna påstod att den är kvinnlig. Egenskapen har därmed lägre trovärdighet till skillnad från de övriga, då könen har skilda uppfattningar.

Kritisk bedömer männen som mer kvinnlig än vad kvinnorna gör. Kvinnor ansåg i allmänhet att egenskapen är neutral, vilket innebär att dem ansåg den varken var särskild manlig eller åt det kvinnliga hållet. Även denna egenskap har lägre trovärdighet.

Egenskapen målinriktad menade kvinnorna att det var en manlig egenskap än vad männen ansåg. Då båda könen dock ansåg att det är en manlig egenskap, är den trovärdig trots den signifikanta skillnaden.

Summering av appendix 1

Syftet med referensundersökningen var att söka stöd för klassificeringen av egenskaperna. Då resultaten i de flesta fall överrensstämde med grupperingen och uppfyller syftet, anser vi att referensundersökningen var stödjande för forskningen.

Enkät

Kön: Man Kvinna

Ålder: _____

Här nedan vill vi att ni rankar egenskaperna från 1 till 7, där 1 = ”En mycket manlig egenskap” och 7 = ”En mycket kvinnlig egenskap”. 4 = ”Ingetdera”.

	Mycket manlig		Ingetdera				Mycket kvinnlig
	1	2	3	4	5	6	7
Tävlingsinriktad	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Simultanförmåga	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rättfram	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verbal förmåga	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spatial förmåga	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uppmärksam	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koncentrerad	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lyhörd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aggressiv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Intuitiv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Social	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Självförtroende	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Artig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Självhävdelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Organisationsförmåga	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Självständig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Mycket manlig		Ingetdera			Mycket kvinnlig	
	1	2	3	4	5	6	7
Noggrann	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fokuserad	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Förmåga att se helheten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Målinriktad	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laglydig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Prestationsbenägen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Statusinriktad	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Försiktig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Saklig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omtänksam	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Snabb beslutsfattare	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Flexibel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Modig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utforskande	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Känslig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Riskbenägen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osjälvisk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anpassningsförmåga	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kritisk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Tack för din medverkan!

Appendix 2- Expertintervju

Syftet med expertintervjuerna var att få mer insikt i hur revisionsprocessen går till i praktiken. Då vi endast hade tillgång till litteratur som teoretisk beskriver processen, ville vi ha en verklighetsförankring inom området. Vidare var syftet också att ta reda på vilka egenskaper som har betydelse för processens delmoment. Vi ansåg därför att intervjuer med kvalificerade revisorer skulle ge oss värdefull information inför våra fortsatta studier.

Fördelarna vi såg med intervjuerna var att just kvaliteten av informationen som är hög, på grund av deras erfarenhet i branschen. Vi har också kunnat, med hjälp av detta slag av undersökning, fått ledfrågor inom ämnet besvarade. Även andra oklarheter har kunnats få svar på genom den direkta kontakten med revisorerna.

Det finns likväl andra alternativ som vi kunnat använda sig av, såsom att vi själva varit aktiva i hur revisionsprocessen egentligen går till och då så kallat göra direkta observationer. Eftersom det tidsmässigt skulle vara ineffektivt för genomförandet av studien, beslutade vi att revisorerna skulle agera som våra observatörer och utifrån sina kunskaper och erfarenhet förmedla denna information till oss.

Hur vi väl inledde undersökningen var att vi började med att kontakta två kvalificerade revisorer som vi genom bekantskaper fått kontaktuppgifter till. Vi intervjuade alltså två godkända revisorer från olika stora revisionsbyråer, från enmansrevisor till en byrå som bland annat reviderar börsnoterade bolag. Just storleken på byrån var intressant att se, hur deras svar skilde sig, eftersom det finns praktiska skillnader på hur man går tillväga under revisionsprocessens gång.

Frågor vi ställde, var baserade på hur litteraturen hade beskrivit processen. Frågorna täckte alla delmomenten i revisionsprocessen samt frågor huruvida de anser vilka egenskaper som har störst betydelse inom varje funktion. För att få mer detaljerad information på hur frågorna är konstruerade, hänvisar vi läsaren till intervjuguiden nedan. Brevet som skickades ut till intervjupersonerna finns också längre ned i texten.

Brev till revisorerna inför intervjun

Hej

Revisorer brukar räknas som en homogen yrkesgrupp där det står ganska klart vilka egenskaper som kännetecknar dem. Det man däremot inte brukar prata om är när i revisionsprocessen dessa egenskaper kommer till nytta.

Vi är två studenter från Högskolan i Kristianstad som håller på att skriva vår kandidatuppsats i företagsekonomi. Vår uppsats går ut på att undersöka vilka egenskaper som behövs hos en revisor under revisionsarbetet. Vi tänkte dela upp revisionsprocessen i olika moment och försöka koppla vissa egenskaper till varje stadium. Detta tänkte vi ta reda på genom en enkätundersökning, där vi ska fråga godkända och auktoriserade revisorer om vilka egenskaper de anser vara relevanta under revisionsprocessen.

Då Du har erfarenheter som kan understödja vår forskning ber vi om Din hjälp för att få information om hur revisionsarbetet går till, och vilka personliga egenskaper Du anser vara väsentliga. Vi vill därför gärna träffa Dig på Din arbetsplats för en intervju som beräknas ta 45-60 minuter.

Vi mejlar gärna frågorna i förväg för att underlätta Din medverkan. Vill Du vara anonym och/eller ta del av vår uppsats går det självklart bra.

Vi skulle verkligen uppskatta om Du kunde ta Dig tid att hjälpa oss med vår studie.

Med vänlig hälsning

Sandra Schischke och Annika Duggal Sharma

Intervjuguide

- Innan revisorn påbörjar sitt arbete ska han eller hon granska sig själv för att fastställa sitt oberoende.
- Hur fungerar det i praktiken och vad är viktigt att tänka på? Vilka egenskaper bör vara framträdande hos revisorn?
- Sedan man samlar in information om klientbolaget för att ha underlag till granskningen.
- Hur går det till och vilka egenskaper är lämpliga att ha för detta moment?
- Därefter ska uppdraget organiseras och arbetet fördelas, eventuellt mellan flera personer.
- Hur väljer man vem som ska göra vad och vilka egenskaper ska personen ha som planerar arbetet?
- Enligt FAR:s bok ”Revision-en praktisk beskrivning” är målet med planeringsarbetet bl.a. att få fram en revisionsplan för verksamheten och att upprätta ett granskningsprogram för hur den egentliga revisionen ska genomföras.
- Hur arbetas dessa fram och vad är viktigt att tänka på?
- Granskningen ska inriktas på de områden där risken för väsentliga fel är störst.
- Vad tittar man i regel på först och vad är viktigt att upptäcka? Vilka egenskaper krävs av revisorn då han/hon bedöma var risken väsentliga fel är som störst?
- Det finns två huvudmetoder för granskning. Vilken metod som används beror på bolagets interna kontroll. Vid svag intern kontroll görs substansgranskning, medan god intern kontroll kräver granskning av just den interna kontrollen
- Granskning av intern kontroll= Revisorn studerar dokumentation, undersöker kontrollmoment, talar med det anställda och iakttar själv hur kontroller utförs.
- Hur går det till? Vad för en person är bäst lämpad att utföra denna granskning?
- Substansgranskning = Här går man noggrant igenom kvitton, fakturor, saldon och inventerar lagret. Substansgranskningen kan även innefatta analys av nyckeltal, trender och andra jämförelser,
- Hur går det till? Vad för en person är bäst lämpad att utföra denna granskning?
- Revisorn ska granska bokföringen, årsredovisningen, och företagsledningens förvaltning.
*- Vad krävs av personen som granskar – bokföringen?
– årsredovisning?
– ledningens förvaltningen?*
- Revisorn lämnar rapporter både internt till företaget och externt i form av revisionsberättelse som når intressenter.
*- Vilken information ska gå att utläsa ur de interna rapporterna?
-externa.....?
- Hur bedömer man om revisionsberättelsen ska vara ren eller oren?
- Hur ska revisorn förfara när man rapporterar?*

- Varje steg i granskningsarbetet ska dokumenteras. Det ska kunna utläsas hur och när granskningen har gått till och vilka åtgärder revisorn har vidtagit.
 - *Vad är viktigt att dokumentera? Vilka egenskaper har man fördel av när man dokumenterar?*

Appendix 3 - Statistiska data

ANOVA: Envägs variansanalys

		F1	F2	F3	F4	F5	F6	F6b	F7	F7b	F8	F8b	F9
Ålder	Sig.	0,38	0,28	0,63	0,66	0,46	0,16	0,04	0,75	0,88	0,61	0,80	0,50
Erfarenhet	Sig.	0,14	0,27	0,43	0,61	0,65	0,17	0,06	0,91	0,57	0,71	0,54	0,56

Tabell Appendix 3.1 Här utläses signifikansnivån.

Chi²-test: Test av oberoende korstabeller

- Total analys av både kön och revisorstitel:

Kön/		F1	F2	F3	F4	F5	F6	F6b	F7	F7b	F8	F8b	F9
Revisor:													
Chi		67,75	0,05	92,46	10,94	49,00	3,13	20,60	2,14	22,02	0,48	65,24	10,94
Sig		0,00	0,82	0,00	0,001	0,00	0,08	0,00	0,14	0,00	0,49	0,00	0,00

Tabell Appendix 3.2 Här utläses chi-tvåvärdet och signifikansnivån på både kön och revisorstitel.

- Uppdelat på kön och revisorstitel:

Kön:		F1	F2	F3	F4	F5	F6	F6b	F7	F7b	F8	F8b	F9
Man	Chi	45,55	1,92	56,08	3,77	27,77	0,69	11,70	1,92	17,31	1,03	40,69	3,09
	Sig	0,00	0,17	0,00	0,05	0,00	0,41	0,00	0,17	0,00	0,31	0,00	0,08
Kvinna	Chi	22,23	2,77	37,23	9,31	22,23	3,77	9,31	0,31	4,92	0,08	24,92	11,08
	Sig	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,05	0,00	0,58	0,03	0,78	0,00	0,00

Tabell Appendix 3.3 Här utläses chi-tvåvärdet och signifikansnivån för kön.

Revisor:		F1	F2	F3	F4	F5	F6	F6b	F7	F7b	F8	F8b	F9
God	Chi	27,97	3,11	57,30	7,84	27,97	1,30	10,33	0,53	27,97	0,53	42,68	11,71
	Sig	0,00	0,78	0,00	0,01	0,00	0,25	0,00	0,47	0,00	0,47	0,00	0,00
Auk	Chi	36,63	6,21	33,82	4,07	23,68	1,70	10,27	2,38	1,14	0,01	23,68	0,69
	Sig	0,00	0,01	0,00	0,04	0,00	0,19	0,00	0,12	0,29	0,91	0,00	0,41

Tabell Appendix 3.4, Här utläses chi-tvåvärdet och signifikansnivån för revisorstitel.

Multipel regressionsanalys, MRA

Summering av modellen

Justerad R ²	Durbin-Watson
0,039	1,976

Tabell Appendix 3.5 Här utläses det justerade R².

ANOVA

	F	Sig.
Regression	3,16	0,026

Tabell Appendix 3.6 Här utläses F-kvoten och signifikansvärdet.

Koefficienterna

	Standardiserad		Multikollinearitet
	Beta	Sig.	Toleransnivå
Revisorstitel	-0,222	0,01	0,93
Erfarenhet	-0,076	0,35	0,92
Kön	-0,028	0,74	0,87

Tabell Appendix 3.6 Här utläses det standardiserade betavärdet, signifikansvärdet och toleransnivån.

Bilaga 1– Brev som bifogades med webbenkäten

Hej

Revisorer brukar räknas som en homogen yrkesgrupp där det står ganska klart vilka egenskaper som kännetecknar dem. Det man däremot inte brukar prata om är när i revisionsprocessen dessa egenskaper kommer till nytta.

Vi är två studenter från Högskolan i Kristianstad som håller på att skriva vår kandidatuppsats i företagsekonomi. Vår uppsats går ut på att undersöka vilka egenskaper som behövs hos en revisor under revisionsarbetet. Detta tänkte vi ta reda på genom denna enkätundersökning, där vi frågar godkända och auktoriserade revisorer om vilka egenskaper de anser vara relevanta under revisionsprocessen.

Då Du har erfarenheter som kan understödja vår forskning ber vi om Din hjälp för att få information om vilka personliga egenskaper Du anser vara väsentliga i Ditt yrke. Vi har försökt att dela upp revisionsprocessen i olika moment och ber Dig bedöma vilka egenskaper, enligt Din erfarenhet, är de väsentliga i varje moment. Enkäten beräknas ta ca. 10 minuter.

Resultaten av vår undersökning kommer att vara anonyma och behandlas konfidentiellt.

Vi skulle verkligen uppskatta om Du kunde ta Dig tid att hjälpa oss med vår studie.

Med vänlig hälsning

Sandra Schischke och Annika Duggal Sharma

Bilaga 2 -Webbenkät

1. Innan revisorn påbörjar sitt arbete ska han eller hon granska sig själv enligt analysmodellen för att fastställa sitt oberoende. Detta brukar göras med hjälp av framtagna formulär.

Kryssa för de tre egenskaper Du anser vara mest väsentliga i detta skede.

2. Sedan samlar man in information om klientbolaget för att ha underlag till granskningen. Målet är att få kunskap om allmänna samhällsekonomiska faktorer, branschen och företaget i sig. Det är viktigt att förstå bolagets verksamhet då alla företag är unika.

Kryssa för de tre egenskaper Du anser vara mest väsentliga när man samlar in och behandlar information om klientbolaget.

3. Därefter ska uppdraget organiseras och arbetet fördelas, eventuellt mellan flera personer. I ett team finns det olika roller där det faller på granskningsledaren att fördela arbetet bland revisorsassistenterna.

Kryssa för de tre egenskaper Du anser vara mest väsentliga hos granskningsledaren vid arbetsfördelningen.

4. Enligt FAR:s bok "Revision - en praktisk beskrivning" är målet med planeringsarbetet bl.a. att få fram en revisionsplan för verksamheten och att upprätta ett granskningsprogram för hur den egentliga revisionen ska genomföras.

Kryssa för de tre egenskaper Du anser revisorn bör ha då man arbetar fram dessa.

5. Granskningen ska inriktas på de områden där risken för väsentliga fel är störst.

Kryssa för de tre egenskaper Du anser vara mest väsentliga hos revisorn då detta ska bedömas.

6. Det finns två huvudmetoder för granskning. Vilken metod som används beror på bolagets interna kontroll. Vid svag intern kontroll görs substansgranskning, medan god intern kontroll kräver granskning av just den interna kontrollen

- a) Granskning av intern kontroll innebär att revisorn studerar dokumentation, undersöker kontrollmoment, talar med de anställda och iakttar själv hur kontroller utförs.

Kryssa för de tre egenskaper Du anser vara mest väsentliga vid granskning av den interna kontrollen.

- b) Vid substansgranskning kan man behöva gå igenom kvitton, fakturor, saldon och inventera lagret. Substansgranskningen kan även innefatta analys av nyckeltal, trender och andra jämförelser.

Kryssa för de tre egenskaper Du anser vara mest väsentliga vid substansgranskningen.

7. Under årets gång ska revisorn granska företagets bokföring och årsredovisning, så kallad räkenskapsrevision. Dessutom granskas företagsledningens förvaltning, förvaltningsrevision.
- a) Kryssa för de tre egenskaper Du anser vara mest väsentliga hos revisorn vid utförandet av räkenskapsrevisionen.
- b) Kryssa för de tre egenskaper Du anser vara mest väsentliga hos revisorn vid utförandet av förvaltningsrevisionen.
8. Revisorn lämnar rapporter både internt till företaget och externt i form av revisionsberättelsen, vilken når intressenter.
- a) Kryssa för de tre egenskaper Du anser vara mest väsentliga när revisorn utformar interna skriftliga rapporter.
- b) Kryssa för de tre egenskaper Du anser vara mest väsentliga när revisorn utformar revisionsberättelsen.
9. Varje steg i granskningsarbetet ska dokumenteras. Det ska kunna utläsas hur och när granskningen har gått till och vilka åtgärder revisorn har vidtagit.

Kryssa för de tre egenskaper Du anser vara mest väsentliga hos revisorn när denne dokumenterar.

10. Är Du? Man Kvinna

11. Vilken ålder har Du? _____

12. Hur många års erfarenhet har Du av revisionsbranschen? _____

13. Är Du? Godkänd revisor Auktoriserad revisor

14. Önskar Du ta del av resultaten, var god ange Din e-postadress. _____

Svarsalternativen finnes på nästkommande sida. I webbenkäten fanns de i själva verket till samtliga frågor från fråga ett till nio.

Simultanförmåga

(att kunna ha flera bollar i luften, vara flexibel)

Riskbenägen

(att man satsar trots att utgången är oviss)

Matematiskt tänkande

(förståelse för siffror och hur ”saker och ting” hänger i ihop)

Snabbt beslutsfattande

(att snabbt kunna bestämma sig och ta beslut)

Verbal förmåga

(att kunna uttrycka sig i tal och skrift)

Uppmärksam

(att vara vaksam för vad som händer)

Självförtroende

(att ha tilltro till sin egen förmåga)

”Nätverkande”

(att kunna skapa stora kontaktnät, vara social)

Laglydig

(att följa lagar, normer och praxis)

Analytisk

(viljan att utforska och utreda)

Samarbetsförmåga

(man kan arbeta gemensamt med andra och kan verka i team)

Målinriktad

(att man är bestämd och har ett mål i sikte)

Organisationsförmåga

(att kunna planera och förbereda)

Noggrann

(att vara grundlig och ordentlig)

Saklig

(att vara ”rak på sak”, realistisk och uppriktig)

Försiktig

(att tänka sig för och vara aktsam)

Annan _____

Bilaga 3 - Tabell med analysresultat för varje egenskap

	1	2	3	4	5	6	6b	7	7b	8	8b	9	Totalt
Simultanförmåga	6	9	31	3	3	6	8	4	3	0	0	3	76
Riskbenägen	3	2	2	0	4	1	3	1	1	1	0	1	19
Matematiskt tänk	7	37	3	57	87	38	100	84	10	9	5	17	454
Snabbt beslut	5	2	14	6	7	4	1	1	2	5	4	10	61
Verbal förmåga	12	13	22	16	5	42	2	9	24	134	66	85	430
Uppmärksam	59	93	21	48	75	93	62	68	106	4	16	13	658
Självförtroende	11	1	9	4	13	7	2	5	7	22	27	7	115
"Nätverkande"	0	17	11	0	1	12	1	1	14	2	1	0	60
Laglydig	106	12	5	24	17	6	17	53	70	34	119	27	490
Analytisk	56	135	29	129	149	121	126	120	76	35	15	48	1039
Samarbetsförmåga	11	16	128	7	6	42	1	7	22	3	2	5	250
Målinriktad	5	30	56	68	36	24	40	29	30	35	14	41	408
Organisationsförmåga	32	54	134	64	15	19	18	14	12	5	5	23	396
Noggrann	65	47	16	52	47	56	103	81	60	64	79	114	786
Saklig	71	30	24	19	25	28	21	23	38	127	92	104	602
Försiktig	54	3	1	9	13	6	0	4	10	23	64	9	196
Annan	3	5	1	1	5	3	3	2	1	2	2	1	29

Tabell Bilaga 3.1 Antal poäng varje egenskap erhöll i förhållande till varje delprocess. Siffrorna 1-9 motsvarar de olika delmomenten.